

מח"ש
MAHASH
ماحش

פרקליטות המדינה, משרד המשפטים

סיכום שנת

2017

המחלקה לחקירות שוטרים בפרקליטות המדינה
דין וחשבון שנתי לשנת 2017

ירושלים, שבט התשע"ח

פברואר 2018

דבר מנהל המחלקה לחקירות שוטרים

למרות סערות שפקדו את מערכת אכיפת החוק בעת האחרונה, שנת 2017, שנת חצי היובל לכינונה של מח"ש, בלטה בעשייה מקצועית אינטנסיבית ומוצלחת במיוחד במחלקה. סיכום נתוני העבודה השנתיים מצביע על תוצאות טובות במיוחד, תוך ניצול אופטימלי של משאבי המחלקה. הנתונים מצביעים על עליית מדרגה כמעט בכל הפרמטרים המדידים הרלוונטיים. העומס היה ניכר, אמנם, אך כך גם התוצאות:

מתוך למעלה מ- 640 תיקים בהם נחקרו באזהרה שוטרים, נתקבלו החלטות על העמדה לדין לגבי שוטר אחד או יותר ב- 39% מהתיקים (249 תיקים), מתוכם למעלה ממחצית מהתיקים (136 תיקים) נותבו לדין פלילי.

אחוז מיצוי החקירה (קרי: פיצוח האירוע והגעה לחקר האמת) בתיקים שנחקרו, הועמד השנה על 71%!

מדובר בתוצאות שיא ביחס לתוצאות המחלקה בכל הזמנים, המצביעה על אפקטיביות רבה בחקירות, בין היתר הודות לשימוש תכוף במכשיר הפוליגרף, בדומה לנהוג בגופי חקירה ביטחוניים.

לצד ירידה בכמות התיקים בהם נחקרו שוטרים באזהרה, ישנה עליה מובהקת בכמות כתבי האישום, כאשר גם כאן מדובר על התוצאה הגבוהה ביותר בחמש השנים האחרונות. מנגד, אחוז התיקים בהם נחשפו שוטרים לחקירה באזהרה, למרות שבדיעבד התברר שלא חטאו (תיקי "חוסר אשמה"), היה הנמוך ביותר בחמש השנים האחרונות, הישג חשוב כשלעצמו; שכן, כידוע, עיקר במח"ש הוא מיצוי חקירה וביורור האמת ביחס לאירוע, תהא אשר תהא; היכולת לנקות בחקירה שוטר מחשד שדבק בו על לא עוול בכפו, אינה פחותה בחשיבותה מהיכולת להוכיח את אשמתו, מקום בו מעל בתפקידו.

אחוזי ההרשעה של שוטרים בתיקים פליליים שהתבררו בבית משפט, עומד השנה על 85%, נתון שהוא שני באיכותו בעשור האחרון, כאשר רק 3% מהתיקים הסתיימו בזיכוי. מדובר על עבודה איכותית ביותר של פרקליטי המחלקה, האמונים על הפן המשפטי בעבודת המחלקה וניהול תיקיה בבתי המשפט.

אחוזי ההתערבות בהחלטות המחלקה, במסגרת עררים והשגות שהוגשו עליהן, אשר נבדקו השנה בפרקליטות המדינה, והעומד באופן מסורתי על אחוז מזערי, התייצב השנה על נתון חסר תקדים של 10% (!). מדובר בנתון חריג, המעיד על תהליך קבלת החלטות איכותי ומקצועי ברמה הגבוהה ביותר, המתבצע במח"ש.

תהליך ה- GATING שנעשה במחלקה ע"י ראשי הצוותים והשלוחות, הפרקליטים והנהלה, מוכח שוב ושוב כאפקטיבי ביותר. הנתונים מלמדים על עליה מתמדת באיכות תוצרי החקירה ובקיודם מאבק מקצועי, נחוש ובלתי מתפשר בתופעות פסולות במשטרה, אגב חשיפת עבירות פליליות ומשמעתיות שבצעו שוטרים והוקעתן; כל זאת מבלי לחשוף באופן בלתי מידתי שוטרים שפעלו כדין לאימת החקירה הפלילית או להליך פלילי, בהעדף יסוד סביר לחשד לביצוע עבירה או לאחר הפרכת חשד כזה במסגרת החקירה.

מטבע הדברים, תמונה רחבה זו אינה משתקפת תדיר בציבור: תיקי החקירה בהם נחשפת האמת, מתקבלים כעניין מובן מאליו וזוכים לתשומת לב ציבורית מועטה, מה גם שפלח ניכר מהמתלוננים שמח"ש רבה את ריבם, הם בני אוכלוסיות מוחלשות, החשופים לשיטור יתר, ואינם נהנים מלובי חברתי או ציבורי חזק.

התהודה העיקרית לעשייה המח"שית בעולם של תקשורת תחרותית רבת-ערוצים, מתרחשת אגב כיסוי-יתר של חקירות בכירים או סביב תיקים בודדים, באותם מקרים בהם לא עלה בידי חוקרי המחלקה להגיע לחקר האמת. ומטבע הדברים ישנם, כמובן, גם תיקים כאלה. במצבים אלה, הזרקור הציבורי מופנה בעוצמה אל המקום בו החקירה לא צלחה, תוך העלמת העשייה הכוללת והתעלמות מהעובדה הפשוטה שביורור האמת בחקירות פליליות בכלל, ובחקירות אנשי משטרה בפרט, אינה ענין מובן מאליו.

היקף העשייה המח"שית ואיכותה, שאין להם אח ורע, ומשמעות הפוטנציאל הטמון בה ליצירת שינויים במשטרה, אינו ידוע בציבור. ספק אם הוא מובן דיו בתוככי מערכת אכיפת החוק פנימה. כפי שציינתי לא אחת, מח"ש אינה יכולה להניע שינויים מהותיים במשטרה בלא שפיקוד המשטרה, שהוא מתווה הדרך בארגון, יעשה שימוש מושכל בתוצרי עבודתה.

מח"ש "מנפיקה" בממוצע חמישה פליליים או משמעתיים נגד שוטר אחד או יותר מדי שבוע.

תיקים אלה מועברים ומדווחים לגורמים המוסמכים במשטרה. תיקי מח"ש אלה אמורים לשמש את פיקוד המשטרה בהרחקת שוטרים שסרחו, ב'ניקוי השורות', בזיהוי מוקדים עברייניים (כגון תחנות משטרה שמתאפיינות בתת-תרבות אלימה או ב"קשר שתיקה"), בהדחת מפקדים כושלים, בזיהוי תופעות פסולות או כשלים מערכתיים, ולהעניק לפיקוד

המשטרה פלטפורמה יעילה להכוונת התנהגות שוטרים, הדרכתם וחינוכם, תוך יצירת הרתעה פנים-ארגונית אפקטיבית.

שנת 2017 התאפיינה בהתמודדות לא פשוטה במרחב המורכב בתוכו פועלת מח"ש. הדברים קבלו ביטוי, בין היתר סביב חקירת אירוע אום-אל-חיראן, אשר התרחש בראשית השנה וליווה את עבודת המחלקה לאורך השנה כולה. בד בבד, נדונה והוכרעה השנה בבית המשפט העליון העתירה שנסבה על פרשת ריטמן, שראשיתה בחקירת מח"ש, ואשר הדיה הציבוריים הדהדו לאורך השנה כולה, בין היתר על רקע המהפכה החברתית המתרחשת לנגד עינינו ותופעת ה-Outing הרחבה, חוצת היבשות, של הטרדות מיניות שביצעו גורמים בכירים, אשר ניצלו את מעמדם הרם במסגרת יחסי עבודה ופגעו בנשים.

במקביל, מערכת אכיפת החוק כולה נקלעה בשנה האחרונה למצב מורכב על רקע תהליכים שונים המבשילים והולכים סביב פרשיות, המצויות במוקד תשומת הלב הציבורית והפוליטית. לכנסת הוגשו הצעות חוק שונות הנוגעות לעבודת מערכת האכיפה (ובפרט 'חוק ההמלצות'). בתגובה, פיקוד המשטרה הבכיר, פרקליט המדינה והיועץ המשפטי לממשלה שלבו זרועות והתייצבו אל מול מה שנתפס לעיתים כמתקפה משולבת על המערכת, בניסיון לשמר חזית אחידה וללכד כוחות.

בעוד שאר יחידות הפרקליטות פועלות בסנכרון מלא עם ראשי מערכת האכיפה ועם המשטרה, מח"ש פועלת במרחב שונה, מבודד במידה רבה. תיקי החקירה של מח"ש, המתפצחים חדשות לבקרים, עלולים להביך את המשטרה ואף לקלוע את ראשיה למצוקה בהיבט הפיקודי או הציבורי.

מי שאינו מבין את מהותם של הדברים ואת תכלית קיומה של המחלקה לחקירות שוטרים, עלול לראות במח"ש גורם זר, עוין, כזה המייצר "אי שקט תעשייתי" במערכת. מדובר, כמובן, בתפיסה מעוותת של המציאות ובחוסר הבנה בסיסי של המצב הנורמטיבי ושל מערכת האיזונים והבלמים המתקיימת בתוך המערכת פנימה;

בתיקי מח"ש בוחנת המערכת את עצמה. אכן, בתיקים אלה היא עשויה לתבוע מחיר מבניה שלה, ולעיתים יכול שיהיה זה מי מבכירי בניה. ברם, רק אכיפה מקצועית, ללא משוא פנים, בתיקי מח"ש, תבטיח את אמון הציבור במשטרה ובפרקליטות כאחד, ואת עיקרון ה"שמירה על השומרים".

מלאכת 'שמירת הסף' עליה אמונה מח"ש, היא המסד והטפחות להתקיימות מערכת אכיפת חוק תקינה. עוצמתה, עצמאותה ויושרתה של מח"ש הם תנאי בלעדיו אין לשמירת המצפן הערכי באכיפת החוק על אוכפי החוק. ככל שהמערכת יטיב לעמוד באתגר הפנימי הגלום בתיקי מח"ש, כך יחושל כוחה לעמוד בפני איומים חיצוניים המבקשים לכרסם בכוחה ובמעמדה וכך תשתבח יכולתה לצלוח אתגרים ומשימות בעלי משמעות רחבה, לעיתים אף במישור הלאומי. וגם ההפך נכון, כמובן.

מח"ש מתקיימת בתוך הקונפליקט המורכב והמובנה הזה כגוף מקצועי, העושה את עבודתו ללא מורא וללא משוא פנים, מסיק מסקנותיו בהתאם לחומר הראיות ולשיקולים המשפטיים הרלוונטיים. בתיקים בהם יש ענין ציבורי רב או רגישות מוגברת, המחלקה הופכת מטבע הדברים מגורם מקבל החלטה לגורם ממליץ, כאשר סמכות ההחלטה עוברת לפרקליט המדינה, ובמקרים המתאימים אף ליועץ המשפטי לממשלה.

חובתה של מח"ש לשקף בהמלצותיה לראשי המערכת את עמדתה המקצועית והערכית, ללא כחל וסרק, כמקובל ביחידות הפרקליטות כולן, למרות שלא אחת יש בהמלצות המחלקה כדי לקלוע את המשטרה והעומדים בראשה לסיטואציה לא נוחה ולהביכם. בסופו של יום ההחלטה מתקבלת, כמקובל במערכת היררכית, ע"י הגורם המוסמך, הנושא באחריות להחלטה ולהשלכותיה.

על רקע המתח המובנה בין המשטרה למח"ש, נוכח מצוקה אליה נקלע פיקוד המשטרה בעקבות מספר אירועים מביכים, נאלצה המחלקה לספוג במהלך השנה מספר מתקפות פומביות ואחרות, חסרות-תקדים בגסותן ובבוטות שאפיינה אותן, ומשוללות יסוד בטיבן, וזאת מצד גורמים שונים במשטרה.

המשכיל (במח"ש) בעת ההיא ידום.

כפי שצינתי בעבר לא אחת, למרות הסערה הרוחשת סביבנו תדיר, 'עין הסערה' עצמו, המקום בו אנו פועלים, הוא מקום שקט, מקצועי ורגוע. מח"ש הפועלת בנחישות, ביושר, ללא מורא, מספקת בהחלטותיה ובהמלצותיה 'מצפן' ערכי למשטרה ולמערכת כולה.

מח"ש 'אינה דומה לאף אחת אחרת'. אולי בשל כך, השירות בה מרתק כל כך. תחושת הצדק הבסיסית (אל מול עוול שנגרם מכוח ניצול גס של השררה) חדה וחריפה, והיא דוחקת בעוסקים במלאכה למצות את יכולתם המקצועית מתוך נאמנות מוחלטת לאמת ולערכי המחלקה.

בימים אלה נמצאת מח"ש על סף חילופי גברי בראשות המחלקה. על רקע המתקפות משולחות הרסן וחסרות היסוד על המחלקה ואנשיה, ולאור עבודתה המשמעותית והברוכה של המחלקה והתוצאות המצוינות של העשייה בה, צו השעה הוא לשדר גיבוי לעוסקים במלאכה, להבטיח את היציבות ואת שימור ה-DNA המח"שי.

תהליך בניית הכשירות, הניסיון והביטחון המקצועי והאישי של חוקרי המחלקה, אנשי המודיעין שלה ופרקליטיה, ואימון כוחם ומיומנותם ב"שחייה נגד הזרם", נבנה מדור לדור, לאורך חצי יובל שנים, במסורת מקצועית, שפירותיה מטביעים מדי שנה חותם בל יימחה על מערכת אכיפת החוק ועל המציאות בחברה בישראל.

משימת ניהולה של מחלקה מסוגה של מח"ש אינה דומה למלאכת ניהול באף יחידת פרקליטות או תביעות אחרת: מדובר בכוח משימה משולב, מולטי-דיסציפלינארי, הכולל מערך חקירות, מודיעין ופרקליטות, המצוי בפריסה ארצית, אשר חותר לעולם נגד הזרם. ניהול גוף מסוג זה מחייב בצד מומחיות משפטית והכרות קרובה עם עולם התוכן של עבריינות ואלימות משטרתית, גם הכרות קרובה ושליטה ניהולית בעולם המודיעין והחקירות, ובעיקר יכולת ניהול והנעת אנשים מוכחת ברמה הגבוהה ביותר. ועמוד שדרה איתן, כמובן.

מטבע הדברים, צמחה לאורך השנים במחלקה גם מנהיגות העתיד; טבעית ובוטחת, מיומנת ומקצועית, חכמה, אמיצה ושקולה, שבכוחה להבטיח את המשכיות העשייה והשבחתה ואת העברת הלפיד מדור לדור, כמיטב המסורת המח"שית.

המלאכה עודנה רבה, רבה מאוד. אך לא עליו המלאכה לגמור.

אני אסיר תודה על הזכות שניתנה לי לעמוד בראש המחלקה, לגדול ולצמוח בחיק משפחת מח"ש, וזאת באחת התקופות המשמעותיות בחיי, מבחינה מקצועית ואישית כאחת, תקופה סוערת, מופלאה, גדושה בעשייה ערכית, שחשיבותה הציבורית והחברתית ארוכת הטווח לא תסולא בפז.

אורי כרמל

התפתחויות מרכזיות בשנת 2017

חיזוק האמון במח"ש בקרב אוכלוסיות הסובלות משיטור יתר

דו"ח המאבק בגזענות שפורסם בשנת 2016, שלל קיומה של הטיה על בסיס צבע, דת, גזע, או לאום בעבודת המחלקה לחקירות שוטרים שהרי ממילא, חלק ניכר מהציבור המקבל את שירותיה של המחלקה הם אותם אלה החשופים לשיטור יתר על רקע של פרופיילינג מסוג כזה או אחר. הדו"ח חשף בעיקר את הפער הקיים בין עבודת המחלקה ואיכות השירות המקצועי שהיא מעניקה לאלה שסובלים מנחת זרועה של המשטרה, לבין תפיסת המחלקה בעיני ציבורים אלה. למרות שהמחלקה חוקרת באזהרה מאות שוטרים בשנה, ממצא אחוז ניכר מהחקירות ומגישה מאות כתבי אישום פליליים ומשמעתיים, הדעה הרווחת בעיקר בקרב הציבורים מקרבם מגיעים המתלוננים של המחלקה, היא שהמחלקה אינה עושה די ורמת האמון בה נמוכה.

כדי להתמודד עם אתגר זה, התאפיינה השנה החולפת בחיזוק הקשרים עם מנהיגים מקרב אוכלוסיות שונות מתוך רצון לבסס את אמון הציבור לו ראוייה המחלקה. האוכלוסיות שנבחרו כיעד לשנת 2018 היו הקהילה החרדית בירושלים על כל זרמיה, בני המגזר הערבי-ישראלי והמגזרים הסובלים מגילויי גזענות, כדוגמת הקהילה האתיופית.

חיזוק האמון מול המגזר החרדי: השנה התקיימו הפגנות רבות במגזר החרדי בירושלים וכן נערכו פעילויות משטריות שהתמקדו באוכלוסייה זו, בין היתר על רקע סוגיית הגיוס. החיכוך הרב והמתמיד בעיר בין האוכלוסייה החרדית לשוטרים, הביא לסדרת תלונות שהתקבלו במח"ש בגין שימוש בכוח מופרז מצד שוטרים. בנסיבות העניין, מאחר שהמשטרה פעלה במסגרת חובתה לשמירת הסדר בעיר, התמודדה לעיתים עם התפרעויות ונדרשה גם להפעיל כוח, לא ניתן היה לבחון אם אמנם התרחשה אלימות מיותרת ועודפת, כפי שנטען מעת לעת, בשל העדר שיתוף פעולה וחוסר אמון מצד בני המגזר החרדי, שהתבטא, בין היתר, בכך שאותם בני העדה אשר זומנו למסור עדות, סירבו להגיע. על מנת להתמודד עם קושי זה, במהלך מתוכנן ומושכל פעלה מח"ש לאיתור דמויות בולטות בקרב המגזר החרדי בירושלים על כל זרמיו, יצירת קשר איתם וחיזוק האמון. באמצעות דמויות אלו, שוכנעו מי שהיו קורבנות ועדים לאלימות משטרית מופרזת, להגיע ולמסור עדות במח"ש והחל לזרום למחלקה מידע שוטף ועדכונים בזמן אמת על אירועים חריגים, לרבות דיווח בדרך של העברת סרטונים, שחלקם הצריכו התערבות של מח"ש, אך מובן כי במקום בו נמצא על פני הדברים כי מדובר בפרובוקציה או בתיעוד שוטרים שנחשפו להתגרריות קשות ונאלצו להפעיל כוח סביר לביצוע תפקידם, התיקים נסגרו בלא לזמן שום שוטר לחקירה.

בסוף התהליך, שיתוף הפעולה עם בני העדה החרדית הביא לפיצוח מספר אירועים של אלימות משטרית בלתי סבירה ואף להעמדה לדין פלילי ומשמעתי של מספר שוטרים שנהגו באלימות מופרזת, ללא הצדקה. לאור שיתוף פעולה פורה זה ופירותיו, הוחלט כי אחד מיעדי המחלקה לשנת 2018 יהיה הרחבת שיתופי הפעולה תוך חיבור ישיר למנהיגים בקהילות שונות הנזקקות לשירותיה של מח"ש.

חיזוק האמון מול נציגים ומנהיגות במגזר הערבי - ישראלי: לצורך חיזוק האמון עם בני המגזר הערבי - ישראלי, נוצר במהלך שנת 2017 קשר עם "יוזמות קרן אברהם", הפועלת לקידום דו קיום בשלום ובשוויון בין יהודים לערביי ישראל. במסגרת פגישת הכרות של הנהלת המחלקה המורחבת עם נציגי הקרן, הוצף הקושי של הקהילה הערבית לתת אמון במסודות המדינה, ובהם גם במח"ש. מנגד הציפו המנהלים במחלקה את העשייה הרבה הנעשית דווקא לטובת מתלוננים ממגזר זה ואת הכמות הלא מבוטלת של כתבי האישום שמקורם בחיכוך של המשטרה עם בני המגזר, בצד האמור, פורטו הקשיים הכרוכים בחוסר שיתוף פעולה מצד רבים מבני המגזר הערבי והיעדר הנגישות לציבור רחב זה. על רקע זה, סוכם שבתוכנית העבודה של שנת 2018, ייווצר ממשק של שיתוף פעולה בין רפרנטים מהמחלקה לנציגי הקרן לצורך בניית קשרי אמון, הידוק הקשר וחשיפת המחלקה במגזר הערבי באמצעים שונים.

חיזוק האמון מול מנהיגים בני הקהילה האתיופית ועליית מדרגה במאבק בגזענות בכלל: במהלך שנת 2017 נוצר שיתוף פעולה בין הנהלת המחלקה לעו"ד אווקה זנה, מתאם המאבק בגזענות במשרד המשפטים. מדובר בשיתוף פעולה שיסודו באינטרס משותף למיגור גילויי גזענות במשטרה, המופנית נגד בני הקהילה האתיופית ואוכלוסיות נוספות (ערבים, עובדים זרים ועוד). קווים להידוק שיתוף פעולה זה נקבעו במסגרת תוכנית העבודה השנתית של המחלקה, אשר תסתייע בעו"ד זנה, בין היתר, בשיקוף תהליכי קבלת החלטות בתיקי שוטרים, ובהצגתם לציבור לצורך ביסוס האמון בעבודתה המקצועית של המחלקה, הפועלת אך ורק לפי דיני הראיות, ולא בהתאם להמייית לב כזו או אחרת בציבור. כמו כן, המחלקה תשמש כתובת מרכזית במאבק בגזענות בכלל, נגד חברי הקהילה האתיופית, בני המגזר

הערבי, עובדים זרים ובכלל, ויזרמו אליה דיווחים במקרים בהם יימצא כי המשטרה מתנהלת על בסיס פרופיילינג אסור העולה כדי עבירה, כל זאת כחלק מעבודת מטה נרחבת וריכוז דיווחים, המרוכזת בידי המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים.

עליית מדרגה בטיפול ב"קשר השתיקה" של שוטרים המשבשים את חקירות מח"ש

מח"ש נאלצת להתמודד עם תופעה ייחודית של "קשר שתיקה", בעיקר בחקירות שעניינן אלימות שוטרים, תופעה המכבידה על הגעה לחקר האמת. הקושי נובע מהעובדה שלשוטרים שהיו עדים לאירוע אלימות שננקטה מצד שוטר-עמית, ישנה נטייה להגן על "חבריהם לנשק" ולא "להלשין" על שוטר, ככל שהוא עצמו מתכחש לעבירה שביצע, גם אם התרחש הדבר לנגד עיניהם. תופעה זו כונתה על ידי ראשי מח"ש לדורותיהם בכינוי "קשר השתיקה".

הדבר חמור במיוחד מקום בו מדובר במעשי אלימות או התעמרות קשים, שאז הופך השוטר המחפה שותף של ממש להתנהלות העבריינית. ההתמודדות עם התופעה אינה פשוטה, שכן הניסיון מלמד כי שוטר שחשף התרחשות עבריינית של מי מעמיתו, ודאי אם מדובר במפקדו או בשוטר בכיר ממנו, משלם על כך במקרים רבים מחיר אישי ומקצועי כבד בארגון. על מנת לבצע עליית מדרגה בהתרת קשר גורדי זה ולסדוק את "קשר השתיקה" המתואר, נערכת בימים אלו עבודת מטה, במסגרתה מתגבש נוהל כתוב וסדור לגבי דרך הטיפול בעניינים של שוטרים המשבשים חקירה באמצעות דיווחי כזב בדו"חות הפעולה שרשמו לאחר הארוע או שמסרו בעדותם במח"ש. הנוהל ישקף קריטריונים שעל יסודם תיפתח חקירה פלילית נגד שוטר שדיווח כזב או לא אמר אמת בחקירתו, לצורך העמדה לדין פלילי של שוטרים שישבשו מהלכי חקירה מתנהלת או עתידית. עבודת המטה מתבצעת בתיאום ובשיתוף המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים.

חקירות שירות הביטחון הכללי במח"ש

סמכותה של מח"ש לחקור עבירות פליליות שבוצעו על ידי שוטרים - ידועה ומוכרת היא. אך מח"ש אינה חוקרת רק שוטרים (ואזרחים שביצעו עבירות בצוותא חדא עם שוטר). מח"ש אמונה גם על חקירת עבירות פליליות שבוצעו על ידי עובדי שירות הביטחון הכללי במסגרת תפקידם. יודגש כי סמכות זו אינה כוללת בדיקת תלונות נחקרים, הנבדקות ע"י הממונה על בדיקת תלונות נחקרים (המבט"ן) במשרד המשפטים.

היבט זה של עבודת המחלקה ברובו אינו חשוף לציבור עקב הסודיות הכרוכה בחקירות עובדי שירות הביטחון הכללי, שהוא אחד הגופים הרגישים והחיוניים במדינה. חקירות אלה מתאפיינות במקרים רבים ברגישות גבוהה הנושקת לביטחון המדינה, ומתנהלות על פי הצורך תחת איסור פרסום, לרבות בדבר עצם קיומן. הפתיחות ושיתוף הפעולה של הנהלת השירות והייעוץ המשפטי של השב"כ, סייעו למח"ש במהלך השנה החולפת לבצע חקירות מקצועיות, יעילות ומהירות, שהביאו להעמדתם לדין של מספר עובדי שב"כ בגין עבירות שביצעו במסגרת תפקידם.

קודיפיקציה של תורת העבודה בתיקי שימוש בכוח: בין המישור הפלילי למשמעתי

כידוע, שוטר שביצע עבירה פלילית של תקיפת אזרח שלא כדין, נחקר במחלקה לחקירות שוטרים. ככל שיאספו ראיות מספיקות בעניינו, למח"ש סמכות להעמידו לדין פלילי, לצד סמכות להורות למחלקת משמעת במשטרת ישראל להעמידו לדין משמעתי.

מדובר באבחנה מקצועית ספציפית, שחוקרי המחלקה ופרקליטיה מיומנים בה, ובתורת עבודה המועברת במחלקה מדור לדור. אדם מזדמן הצופה בסרטון בו נצפה שוטר עושה שימוש בכוח נגד אזרח, אינו מצויד בכלים המאפשרים אבחנה מקצועית בין שימוש בכוח שנעשה כדין, חריגה משמעתית או חריגה שחצתה את הרף הפלילי. כמו כן, אין בנדון ידיעה שיפוטית או מומחיות מקצועית מחוץ למחלקה. וכך לעיתים, בפרט בתיקים שזוכים לתהודה ציבורית, המתועדים לעיתים בסרטון המופץ ברשת, נוצר פער בין איכות ההחלטה המקצועית המתקבלת במחלקה ובין תפישת האירוע בציבור או בקרב גורמים שונים, לרבות משפטנים, שאינם בקיאים בתורה המח"שית.

על מנת לחדד את מקצועיות האבחנה בין המצבים השונים, התפתחו במרוצת השנים הקריטריונים המקצועיים המבחינים בין המקרים בעניינם יועמד שוטר לדין פלילי ובין אלה בהם המענה המידתי הוא טיפול משמעתי. הקריטריונים התפתחו מתוך הניסיון והידע המצטברים שנאספו והתגבשו במחלקה לאורך 25 שנות קיומה. הקריטריונים השונים מביאים בחשבון, מחד גיסא, את הצורך להוקיע תופעה פסולה של שימוש בכוח מיותר על ידי שוטרים; ומאידך גיסא, את ההבנה המקצועית לכך שהשוטרים פועלים בתווך מורכב, נשלחים למשימות המחייבות

חיכוך ועימות עם אזרחים, וחייבים לעיתים לעשות שימוש כוח, ולכן יש להביא בחשבון מרווח טעות ולהבין שלא כל מעידה בתאוצת התפקיד, מצדיקה תיוג עברייני.

בעבר הקריטריונים שהועלו עלי כתב התוו מסגרת כללית לשיקול הדעת. בעקבות דו"ח מבקר המדינה שפורסם במהלך השנה שחלפה, פורטו הקריטריונים ונעשתה קודיפיקציה של התורה המח"שית הנוהגת לכדי נוהל כתוב וסדור, אשר הועבר דרך המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים) לצורך תיקופו במסגרת של הנחיית פרקליט המדינה, שתפורסם בעתיד הקרוב.

רפורמה בהעברת הדיווח מהמשטרה לגבי אזרחים-חשודים, המלינים במעמד חקירתם על עבירות שוטרים

השנה פורסם דו"ח מבקר המדינה אשר בחן, בין היתר, את אופן הטיפול ב"חומר משטרת" - קרי, הדרך בה מעבירה המשטרה דיווח למח"ש בכל הנוגע לתלונות אזרחים הנחקרים במשטרה כחשודים או כעדים, המעלים אגב חקירתם טענות לאלימות שוטרים שהופעלה נגדם.

עד כה, שיטת העבודה הנהוגה היתה שהשוטר רושם בקצרה את תלונתו של האזרח החשוד הנחקר על ידו, ומשגר בתום החקירה, לאחר זמן, את כלל החומר המשטרת הנוגע לטרוניה שהעלה האזרח באמצעות הדואר או הפקס למזכירות מח"ש. המתלונן (שנחקר במשטרה כחשוד) היה מוזמן על ידי מח"ש במכתב רשום להגיע למחלקה למסור תלונה מפורטת בעניינו (הפעם כמתלונן). ככל שהמתלונן היה מגיע ומוסר עדות, התלונה הייתה נבחנת בהתאם לכללים המקובלים. ככל שלא היה מענה לזימון, היה החומר המשטרת נגנז תוך 30 יום ללא המשך טיפול (למעט במקרים חריגים בהם ניכר היה מהחומר כי מעבר לטענות הנחקר, יש ראיות המעוררות חשד לעבירה שביצע שוטר.

לפי שיטה זו, מתלוננים רבים היו נמנעים מלהגיע ולמסור תלונתם; בין מחמת חוסר אמון שתלונתם תזכה להתייחסות הולמת; בין מחשש שעמידה מאחורי התלונה תביא אחריה התנכלות משטרתית; ובין אם היו בין המתלוננים גם מי שלא התכוונו לעמוד מאחורי התלונה, מאחר שלא היה בה ממש. וכך, "חומר משטרת" רב היה נגנז ללא טיפול. במקרים אחרים, היו מתלוננים מגיעים למסור תלונתם באיחור ניכר, לעיתים רק לאחר שהוגש נגדם כתב אישום, ואז היה הדבר עלול לפגוע במשקל עדותם, וביכולת לנהל חקירה פלילית אפקטיבית בשל חלוף הזמן הרב.

על רקע דו"ח המאבק נגד גזענות שחובר במשרד המשפטים, סוכם בין מח"ש למשטרת ישראל על נוהל עבודה חדש, במסגרתו הגורם המשטרת הגובה עדות של אזרח חשוד המתלונן על אלימות שוטרים נגדו, יתעד בקצרה את דבריו, ובתום העדות ימסור לאזרח 'טופס תלונה' על מנת לאפשר לו להעלות בשפה חופשית ובאופן בלתי אמצעי את תלונתו על הכתב, וזו תועבר לאלתר לטיפול מח"ש. תכלית הנוהל להבטיח העברת תלונה מפורטת למח"ש, בסמוך ככל הניתן למועד האירוע, תוך תיעוד עצמי שיבוצע על ידי המתלונן בתיווך משטרת מינימלי, תוך קיצור לוחות הזמנים, ככל הניתן.

חשיפת עבודת מח"ש באקדמיה: הקמת סדנא בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית

במסגרת הרצון לחזק את הקשרים עם האקדמיה, ומתוך שאיפה לחשוף סטודנטים מוכשרים וצעירים לעבודת המחלקה ולאפשרויות לקחת חלק בעשייה בה, בשלב ראשון כמתמחים, ובעתיד כפרקליטים או כחוקרים, נערך השנה, לראשונה, קורס בניהולה של מח"ש בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. הקורס מנוהל על ידי פרקליטה בכירה מהמחלקה (הילה אדלמן) וההרצאות מועברות על ידי פרקליטי וחוקרי מח"ש ועוסק בעבודת המחלקה החקירתית והפרקליטותית. במהלך הקורס נחשפו הסטודנטים לאנשי המחלקה ולעבודה החשובה והמאתגרת הנעשית בה. הסטודנטים התנסו בחשיבה משפטית המאפיינת את הטיפול בתיקי המחלקה, נחשפו לסוגיות הציבוריות העולות בתיקי מח"ש השונים, לשיקולים ולערכים השונים הטעונים איזון בעת קבלת החלטות בתיקי מח"ש. כמו כן נחשפו הסטודנטים לחשיבות עבודת המחלקה בהיבט האינדיבידואלי מנקודת מבטו של המתלונן הבודד, כמו גם בהקשר החברתי הכולל. הקורס היה מוצלח ביותר, הן מבחינת הסטודנטים שנחשפו לעבודה המרתקת הנעשית במחלקה והן לעובדי המחלקה שלקחו חלק בהעברתו. היעד הוא להמשיך את שיתוף הפעולה המוצלח עם הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, להרחיב את מסגרת המשתתפים בקורס ולהפוך אותו למסורת מקצועית שתימשך גם בשנים הבאות.

מח"ש חגגה 25 שנים להיווסדה

שנת 2017 היתה שנת חצי היובל להיווסדה של מח"ש. גיליונות ביטאון המחלקה "נקודה למח"ש" התאפיינו בפורמט מיוחד ובראשית חודש אוקטובר 2017, נערך אירוע חגיגי ומרשים, אליו הוזמנו כל עובדי המחלקה לדורותיהם. את האירוע כיבדו בנוכחותם אנשי מפתח בכירים במערכת המשפט בעבר ובהווה, ביניהם שרת המשפטים איילת שקד, היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט, פרקליט המדינה שי ניצן, מנכ"לית משרד המשפטים אמי פלמור, היועץ המשפטי לממשלה לשעבר ושופט העליון בדימוס, אליקים רובינשטיין, פרקליטת המדינה לשעבר ושופטת בית המשפט העליון בדימוס עדנה ארבל, שר המשטרה לשעבר רוני מילוא, פרקליטי המדינה לשעבר משה לדור וערן שנדר, סמפכ"ל המשטרה, ניצב זהר דביר, וראש אגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל, ניצב בני יצחקי, מנכ"לית איגוד מרכזי הסיוע לנפגעי תקיפה מינית, אורית סולציאנו ועוד רבים וטובים.

פרשיות מרכזיות מהשנה החולפת

פרשת אום אל חיראן

פרשת אום אל חיראן היתה מהפרשות המרכזיות שהעסיקה את המחלקה בשנת העבודה האחרונה והושקעו בה משאבים רבים כדי להגיע לחקר האמת ולפענח את היבטיו השונים והמגוונים של האירוע.

תמצית האירוע: ביום 18.1.17, בשעות הבוקר המוקדמות, הגיעו כוחות משטרה ובהם לוחמי יחידת מתפ"א, לסייע ביישום צו בימ"ש שהורה על פינוי והריסת מתחמי מגורים בלתי חוקיים בכפר אום אל חיראן. במהלך הפעילות, בעת שהתקדמו הלוחמים לעבר מתחם המגורים של יעקוב אבו אל קיעאן המנוח שיועד לפינוי והריסה, נהג יעקוב ברכבו אל מחוץ לביתו. משלא נענה לקריאות מי מהשוטרים לעצור, בוצע על ידי אחד השוטרים ירי לעבר גלגלי הרכב במטרה לעצרו. כפועל יוצא מירי זה, החל ירי נוסף בעקבותיו החל הרכב מאיץ כאשר במסלול נסיעתו לוחמי מתפ"א נוספים. בשלב זה כבר בוצע ירי מסיבי לעבר הרכב. בסיכומו של אירוע, הרכב הנהוג בידי המנוח פגע בשני לוחמי מתפ"א, הביא למותו של השוטר ארז לוי המנוח ולפציעתו של שוטר נוסף. בסמוך לאחר הפגיעה בשני הלוחמים, נעצר הרכב תוך שהוא מתנגש ברכב משטרת. עם הגעת שוטרים לרכב, נמצא כי המנוח נפגע כתוצאה מהירי שבוצע לעברו. המנוח מת מפצעיו בזירת האירוע.

השתלשלות החקירה: בבוקר יום 18.1.17 החלה בדיקת האירוע על ידי המשטרה ובמקביל ביקשה מח"ש לקבל לבחינתה את כלל חומרי החקירה לצורך בדיקה מקדימה. תוך זמן קצר, לפי הנחיית פרקליט המדינה, חדלה המשטרה מלבדוק ומח"ש המשיכה בבדיקה על מנת לבחון את האירוע על מכלול היבטיו, לרבות שאלת קיומו של חשד סביר לביצוע עבירה ע"י שוטר (וההצדקה לחקור שוטרים תחת אזהרה), אופן ההיערכות למבצע הפינוי, טיב התנהלות הנהג המנוח עובר לאירוע ובמהלכו ומאפייניו, סוגיית הטיפול הרפואי בשטח ועוד. במסגרת הליך הבדיקה בוצעו פעולות חקירה רבות ומעמיקות, תוך שימוש באמצעים מיוחדים, העמקה לפרטי פרטים וחתירה מירבית לחקר האמת. בין היתר נגבו הודעותיהם של כלל השוטרים המעורבים, המפקדים בשטח ובדרגים הבכירים וכן של בני משפחתו של יעקוב ועדים נוספים שהיו במקום; נאספו חוות דעת ממעבדות מז"פ; נערכה חוות דעת פתולוגית; נאספו ונותחו סרטוני האירוע וגל קשר; נאספו נתוני מחשב הרכב ובוצעו פירוק ובדיקת הצמיגים ברכבו של יעקוב; כמו כן בוצעו שחזורים ומדידות במקום האירוע בסיוע ניצבים ובליווי צילום על ידי רחפן; נערכה חוות דעת מומחה לחקר תאונות דרכים, וכן חוות דעת מומחים בארץ ובחו"ל המתייחסות לנתוני האירוע. שירות הביטחון הכללי העביר אף הוא לידי מח"ש את כלל הממצאים, ההערכות והמידע הרלוונטי שנאספו על ידו בכל הנוגע לאירוע, תוך שיתוף פעולה ערכי ומלא.

העברת חוות דעת מח"ש לפרקליטות המדינה: כחצי שנה לאחר האירוע, הושלם הליך הבדיקה ומח"ש העבירה את חוות דעתה והמלצותיה בהיבטים השונים של העניין לפרקליטות המדינה.

גילוי דבר קיומו של מסמך השב"כ והשלמת החקירה: ערב חג הסוכות, עוד בטרם התקבלה החלטת פרקליט המדינה, הובא לידיעת מח"ש דבר קיומו של מסמך פנימי של השב"כ הנוגע לאירוע, אשר כלל לא היה ידוע למח"ש עד לאותו מועד. עיון במסמך זה גילה כי הוא משקף בעיקרו מידע שהועבר בעבר מהשב"כ למח"ש. עם זאת, נמצאו במסמך אינדיקציות לקיומה של ראייה חדשה הנוגעת להתנהלות בזירה, אשר לא הובאה בעבר לידיעת המחלקה, וחייבה השלמת חקירה קצרה. לאחר השלמת החקירה העבירה מח"ש תוספת עדכנית לחוות הדעת ועדכנה את המלצותיה בהתאם לראיות החדשות שנאספו במסגרת השלמת החקירה. בתום דיונים שנערכו בלשכת פרקליט המדינה, אשר עסקו בסוגיות משפטיות שונות נוספות, ולאחר שנכתבו מסמכי עמדה משפטיים שונים, אמורות להתקבל בקרוב החלטות בפרשה.

מדובר בפרשה בעלת רגישות ציבורית גבוהה ביותר, טעונה בין היתר במתח ביחסי ערבים ויהודים וביחסי המדינה והמגזר הבדואי, ועוסקת בענייניו של שתי משפחות שאיבדו את יקיריהן. ציבורים רחבים ממתינים למוצא פיה של המערכת בפרשה זו. מח"ש מצידה לא חסכה באמצעים ועשתה כל שאלא ידה בחקירה מאומצת, שבוצעה ללא מורא וללא משוא פנים, בלא להותיר אבן על אבן ומבלי לעשות "הנחות" כלשהן, על מנת לתת תשובות ברורות, ככל הניתן, לסימני השאלה השונים שנכרכו באירוע הטראגי. כמו במקרים רגישים וחריגים אחרים בהם העניין הציבורי הוא רב (ע"ע פרשת ריטמן), מח"ש משמשת כגורם ממליץ בלבד, וההחלטות הסופיות מתקבלות ע"י פרקליט המדינה, לעיתים אף בשיתוף היועץ המשפטי לממשלה.

פרשת ערן מלכה ורונאל פישר

כתב האישום בפרשה: ביום 14.5.15 הוגש נגד רפ"ק ערן מלכה, אשר שימש כראש צוות ביחידה הארצית למאבק בפשיעה הכלכלית, נגד עו"ד רונאל פישר ונגד פרקליטת מחוז ת"א לשעבר רות דוד, מי שהייתה שותפתו למשרד של פישר. כתב האישום כלל 11 אישומים בשורת עבירות של לקיחת שוחד, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, גילוי בהפרת חובה, הוצאת מסמכים ממשמורת, מרמה והפרת אמונים, שיבוש מהלכי משפט והלבנת הון. מכתב האישום עלה, בין היתר, כי בתוקף תפקידיו במשטרה אצר מלכה סודות של חקירות רגישות ביחידת להב 433 ונחשף למידע מודיעיני משמעותי. את הסודות האלה חלק מלכה עם עו"ד פישר תמורת כסף, תוך שלא בחל אגב כך בשיבוש חקירות משטרתיות סמויות. כאשר המעשים החלו להיחשף, פעלו מלכה ופישר לשבש את חקירתם.

בתום חקירה מאומצת, פיצחה מח"ש את הפרשה והגישה כתב אישום נגד המעורבים.

גזר דינו החמור של רפ"ק ערן מלכה: ביום 20.9.15 גזר בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט י' צבן) שמונה שנות מאסר על קצין המשטרה מלכה, מי שהיה עובד הציבור שקבל שוחד בפרשה. ערעור שהוגש לבית המשפט העליון על ידי מלכה התקבל ועונש המאסר הופחת והועמד על שבע שנים. תוצאה זו, הציבה רף עונשי חמור ותקדימי לעבירת השוחד.

השתלשלות הדין המשפטי לגבי יתר הנאשמים: בעניינם של פישר ויתר הנאשמים החלו ביום 22.11.16 דיוני ההוכחות. בעיצומה של שמיעת עדי התביעה, פנתה הסניגוריה במפתיע בבקשה נרחבת לקבל חומר דיגיטלי מתוך הטלפונים הניידים של מלכה, של עדת המדינה ושל פישר עצמו, וזאת באיחור ניכר ובניגוד לכללי סדר הדין הנהוגים ביחס לבקשת חיפוש מסוג זה.

קבלת החלטה תקדימית בכל הנוגע להיקף החיפוש במאות אלפי קבצי מחשב: בניגוד לעמדת מח"ש, אשר ביקשה להמשיך ולשמוע את העדויות, במקביל לקיום דיונים בבקשתה החריגה של הסניגוריה לקבלת חומרים דיגיטליים, החליט בית המשפט בסוף חודש מרץ 2017 להפסיק את שמיעת הראיות עד לסיומם של הדיונים לחשיפת חומרי חקירה. בד בבד ניתנו במוותב אחר בבית המשפט המחוזי במסגרת דיונים לפי סעיף 74 שעניינו עיון בחומר חקירה, סדרת החלטות תקדימיות בטיבן, בעלות השפעות עומק ורוחב על הפרקטיקה הנהוגת בגופי החקירה והפרקליטות, במשטרה ובמח"ש כאחד. החלטות אלה פרצו סכר בעקרונות החיפוש בטלפונים ניידים ובחומרי מחשב שנהגו עד אותה עת, באלצם את רשויות החקירה והתביעה למיין כמויות של מאות אלפי קבצים והטילו עול כבד מנשוא על העושים במלאכה, תוך סרבול ההליך הפלילי.

החלטת בית המשפט העליון בשל טיבן התקדימי של ההחלטות, אשר טרם נדונו בפסיקה עד אותה עת, ונוכח השלכותיהן על היכולת לנהל הליך פלילי אפקטיבי, הוגש ערר עקרוני מטעם פרקליטות המדינה לבית המשפט העליון, בניסיון לצמצם ולהגדיר את דרך החיפוש בקבצי מחשב וטלפונים.

המדינה עמדה בדיון בערר על כמות הקבצים העצומה בה מדובר, על הסתייה מעקרונות חיפוש מקובלים וכפועל יוצא, על המשאבים האדירים של כוח אדם וזמן הנדרשים כדי למיין את מכלול החומר, ועמדה על הפגיעה הפוטנציאלית הבלתי מידתית בפרטיות בעלי הטלפונים והמחשבים, כמו גם של צדדים שלישיים עימם היו בקשר.

ביום 27.8.17 קיבל בית המשפט העליון את ערר המדינה וקבע בין היתר, כי "... יש לדחות את ההצעה, כי כל החומר יועבר as-is להגנה ומיצוי המידע והסינון ייעשה על ידי ההגנה... מהלך כזה הוא מרחיק לכת ועלול לפגוע באופן שאינו מידתי בפרטיות, בחסיונות ובאינטרסים נוגדים אחרים..." וכי "... אפשר שבדרך כלל וברוב המקרים, עשוי בית המשפט לקבוע שזכות העיון תוגבל לשאלות קונקרטיות ולחיפושים ממוקדים 'מושכלים'... ודומה כי זו דרך המלך שיש לילך בה".

בסופו של דבר, לאחר שני סיבובים נוספים של הליכי ערר בבית המשפט העליון, חויבה המדינה באופן חריג לבצע חיפוש במאות אלפי קבצי מחשב, שלא על פי המתווה העקרוני הנהג. עקב התפתחות זו נעצר הליך שמיעת הראיות בתיק לאורך חודשים רבים. לאחרונה התחדשה שמיעת המשפט ועד המדינה ערן מלכה שב ועלה לדוכן העדים.

פרשת סבג

הפרשה: בתחילת שנת 2015 הגישה מח"ש כתב אישום פלילי נגד קצין המשטרה אורן סבג ושוטרים נוספים, המייחס לנאשמים אירוע מהחמורים ביותר שנחקרו במחלקה. כתב האישום התייחס לאירוע במסגרתו שפכו על פי החשד אנשי משטרה מים רותחים על עצור ממוצא אתיופי שהוחזק בתחנה וגרמו לו לכוויות. התיק החל בידיעה מודיעינית ממקור שסירב למסור עדות. מקץ שנים הגיע המתלונן להתלונן על שארע, תלונתו הוצלבה עם המידע המוקדם ואף נמצאו סימני אמת מובהקים בדבריו בבדיקות שבוצעו.

פסק הדין: בתיק התנהלו הוכחות בפני בית המשפט המחוזי בבאר שבע. ערב הכרעת הדין, הגיעו לידיה של מח"ש ראיות חדשות שלא ניתן היה לקבל קודם לכן, אשר תמכו באופן מובהק במהימנות התלונה. מדובר היה בשתי עדות שלא ניתן היה להביא את דבריהן בשלב מוקדם יותר, אשר שפכו אור נוסף על הפרשה. למרות האינטרס הציבורי במיציא הליך בירור האמת, דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה להגשת ראיות נוספות והכריע בדין, תוך שהוא מזכה את השוטרים, אשר העיקרי בהם הורשע זמן קצר קודם לכן בעבירות פליליות אחרות ונידון לעונש מאסר בפועל. בתוך כך - קבע בית המשפט שהאירוע נשוא תלונתו של המתלונן ככל הנראה לא היה ולא נברא, והוסיף וקבע ממצאים קשים לגבי עבודת המחלקה, תוך שהוא מותח ביקורת על מלאכת הפרקליטים ואף מטיל דופי במהימנותו של ראש צוות החקירה.

לאחר סדרת דיונים לגבי האפשרות להגיש ערעור על פסק הדין, נמצא כי לא ניתן היה לערער עליו מטעמים משפטיים, בעיקר עקב הסירוב לקבל ראיות נוספות ערב הכרעת הדין, והקושי לתקן החלטה מעין זו ולהביא לחשיפת ראיות חדשות במסגרת הערעור.

הבדיקה מטעם פרקליט המדינה וממצאיה: נוכח הביקורת הקשה שנמתחה בפסק הדין על המחלקה ואנשיה, הורה פרקליט המדינה, לבקשת מנהל המחלקה, על ביצוע בדיקה מטעמו לגבי ממצאי פסק הדין הנוגעים לעבודת המחלקה. בדיקה זו, שהסתיימה אך לאחרונה, העלתה שלא נפל כל פגם בעבודת הפרקליטים שניהלו את התיק בבית המשפט. כמו כן נקבע כי לא היה מקום להטחת הביקורת הקשה שהוטחה בראש צוות חשיפה במסגרת הכרעת הדין, ולא נפל כל פגם במהימנותו.

הבדיקה העלתה שגם אם נעשו טעויות במהלך החקירה, הן לא חרגו מגדר טעות בשיקול הדעת המקצועי, וכי העוסקים במלאכה פעלו בתום לב, מתוך תחושת שליחות ורצון להגיע לחקר האמת.

המשך הטיפול והמעקב של מח"ש בתופעת ההטרדות המיניות במשטרה

כידוע, מח"ש עשתה עבודת אכיפה מעמיקה בחשיפת תופעת ההטרדה המינית במשטרה וחוללה אגב כך רעידת אדמה בארגון. מח"ש לא היססה לחקור שורה ארוכה של קצינים, בתוכם גם מי שהיו בדרג הבכיר ביותר, עד לדרגת סגן המפכ"ל, ולהביא להעמדתם לדין פלילי או משמעתי ולהרחקתם מהמשטרה.

זימון איש משטרה לחקירה באזהרה במח"ש, בפרט בעבירות מין - ובעיקר כאשר מדובר בקצין בכיר - עלול ליצור פגיעה בלתי הפיכה בחשוד ברמה הציבורית והאישית, ככל שמתברר בדיעבד כי לא היה בסיס של ממש לחקירה. אשר על כן, הפרקטיקה הנוהגת במחלקה מאז ומתמיד היא להימנע מזימון הקצין לחקירה, אלא לאחר שבוצעה חקירת מעטפת ונאספו ראיות המבססות היטב את החשד נגדו. כאשר מדובר בקצינים בכירים, לעולם זימון החשוד לחקירה נעשה בתיאום עם פרקליט המדינה, ובמקרים המתאימים גם עם היועץ המשפטי לממשלה. על בסיס פרקטיקה מקצועית זו, התוצאה העובדתית היא שרוב מכריע של הקצינים הבכירים שנחקרו במח"ש, לא שבו עוד לשגרת יומם בתום החקירה; הם הורחקו מהשירות במשטרה על בסיס ממצאי החקירה עוד בטרם הוגש נגדם אישום פלילי או משמעתי (ככל שהוגש) וננקטו נגדם אמצעים נוספים.

חקירות אלה, שהתאפיינו בקשיים רבים שנבעו מחששותיהם הטבעיים של המתלוננות לצאת נגד הגורמים הבכירים שפגעו בהם, על כל המשתמע מכך לגבי יכולתן להמשיך בשגרת חייהן בעבודה, חייבו תהליך למידה תוך כדי תנועה. על רקע מצוקת השוטרות שנחקרו, לרבות טעויות שנעשו, נוצר שיתוף פעולה מקצועי הדוק עם איגוד מרכזי הסיוע לנפגעי תקיפה מינית, והחל תהליך למידה של כלל עובדי המחלקה על מגזריה השונים והכשרה מקצועית אינטנסיבית בנושא בהנחיית נשות האיגוד.

במהלך השנה האחרונה, יצאה הנחיית פרקליט מדינה שעסקה לראשונה בנושא "חקירה והעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה". ההנחיה, אשר יצאה בתיאום מלא עם הנהלת מח"ש והטמיעה לתוכה את הניסיון המקצועי המצטבר בחקירות המחלקה בשנים האחרונות, מנחה כי ככל שנפגע עבירת מין מסרב לשתף פעולה בחקירה, על דרך הכלל, יש לכבד את רצונו.

בצד האמור, מכירה ההנחיה בכך שבאותם מקרים בהם עוצמת האינטרס הציבורי במיצוי החקירה הוא רב, למשל במקרים בהם הנחקר הוא קצין משטרה בכיר, ישנה הצדקה להתגייסות מיוחדת של רשויות האכיפה, על מנת לעודד את נפגע העבירה להירתם לשתף פעולה. ההנחיה מכירה בכך שכאשר איש משטרה חשוד בעבירות מין והחקירה לא מוצתה, אין הדבר דומה למקרה בו מדובר באזרח החשוד בעבירות מעין אלו.

האינטרס הציבורי המוגבר במיצוי חקירות מח"ש שעניינם שוטר החשוד בביצוע עבירות מין, נעוץ, בין היתר בכך ששוטר כזה עשוי להיות ארון בעצמו על חקירת עבירות מעין אלה, וכי זו מציאות בלתי נסבלת מהווה סכנה לקורבנות עבירות מין המגיעות לבקש סעדן במשטרה. זאת ועוד: ככל שמדובר במפקד החשוד בעבירות מין, בפרט מקום בו מדובר בארגון היררכי המתאפיין בהגמוניה גברית מובהקת שבה נשים סרות למרותם של גברים בכירים על בסיס קבוע, מדובר על חשיפת עשרות ומאות שוטרות לסביבת עבודה עוינת ומסוכנת שחובה לנטרלה. בנסיבות אלה אין חולק כי מוטלת על מח"ש חובה מוגברת למצות חקירה שעניינה עבירות מין ולעשות את כל הניתן כדי לעודד נשים שנפגעו - ושוטרות בכלל זה - כדי לשתף פעולה עם החקירה, והכל במסגרת כללי ההנחיה והדין.

הנתונים מלמדים כי השנה היו למח"ש אחוזי מיצוי חקירה מרשימים בתיקי עבירות מין כאשר לא פחות מ- 89% מהתיקים הגיעו למיצוי חקירה.

"שולחן עגול" עם היוה"ל"ן ומנהלות איגוד מרכזי הסיוע לנפגעי עבירה: כדי לשפר את הטיפול בתופעת ההטרדות המיניות ולהתאימו למציאות הדינמית המשתנה, ועל מנת להדק את שיתוף הפעולה עם הגורם הרלוונטי במשטרת ישראל, הוצב לשנת 2018 יעד שעניינו עריכת "שולחן עגול" של מנהל מח"ש ואנשיו עם יוה"ל"ן המשטרה ועוזרותיה, בשילוב מנהלות איגוד מרכזי הסיוע לנפגעי תקיפה מינית, כאשר התכלית היא לקבוע מפגשי עבודה עיתיים וליצור מדדי מעקב אפקטיביים אחר תופעת ההטרדות המיניות.

מהלך ראשון למימוש יעד זה נערך בתחילת השנה הנוכחית במסגרת ישיבה רבת משתתפים בה השתתפו היוה"ל"ן והמדור למניעת הטרדה מינית במשטרה, נציגות מרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית ונציגי מח"ש, בראשות מנהל המחלקה וסגניו. במהלך המפגש ניכר היה כי לשלושת הגופים אינטרס משותף, כל גוף במגבלותיו ובמאפייניו הייחודיים, לתרום במסגרת סמכויותיו ויכולותיו ליצירת סביבת עבודה בטוחה, מוגנת ומכבדת למכלול השוטרים והשוטרות בארגון.

החלטות שהתקבלו במח"ש בשנת 2017 בפניות שנתקבלו במחלקה

שנת 2017 הייתה גדושה ועמוסת פעילות, בסופה של שנת העבודה נמנו כ-250 החלטות על העמדת שוטרים לדין פלילי או משמעתי - תוצר של למעלה מ-600 תיקים בהם נחקרו שוטרים באזהרה (כ-40% תיקים שהסתיימו בהעמדה לדין).

אחוז מיצוי החקירה (קרי: פיצוח האירוע והגעה לחקר האמת) בתיקים שנחקרו, עומד השנה על 71%. מדובר בתוצאת שיא המצביעה על אפקטיביות רבה בחקירות ועל ניצול משאבים אופטימלי.

כפועל יוצא מתוצרי החקירות שבוצעו השנה, הועמדו לדין פלילי ומשמעתי למעלה מ-250 שוטרים. הנתונים מצביעים על עליה מתמדת באיכות תוצרי החקירה ועל תמונה כללית של אכיפה נחושה ומאבק מקצועי, נחוש ובלתי מתפשר בתופעות פסולות במשטרה, אגב חשיפת עבירות פליליות ונקיטת יד קשה כלפי שוטרים אשר ניצלו לרעה את כוח תפקידם.

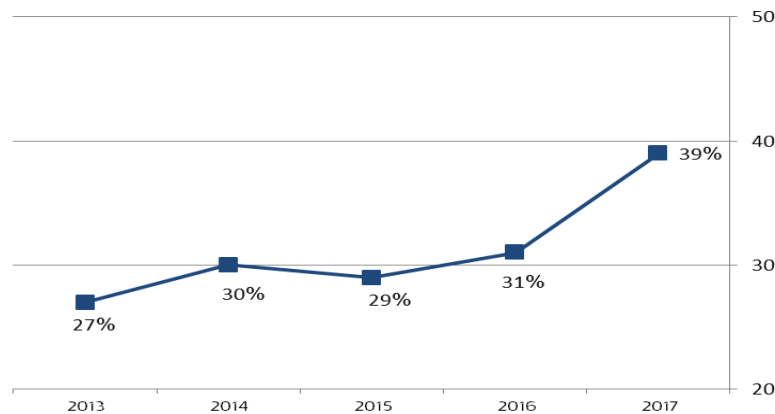
בקטגוריית התיקים שנחקרו השנה נכללים תיקי שימוש בכוח שלא כדין, אירועי ירי, פרשיות שחיתות, עבירות מין, תיקי שוד וגניבה, עבירות של פגיעה בפרטיות, תיקי אלימות במשפחה ועוד, שעל חלקם ניתן ללמוד מהמשך הדיווח בדו"ח זה, שם מפורטים מקצת התיקים שנחקרו השנה במחלקה.

הפרקים הבאים כוללים נתונים על החלטות שהתקבלו בנוגע לתיקי חקירה במח"ש במהלך שנת 2017 ועל התפלגות ההחלטות שהתקבלו לפי אופן סיום הטיפול בתלונות שנחקרו ובפניות אחרות שהגיעו למחלקה. הנתונים מציגים את מספר התיקים שנחקרו במח"ש בהם התקבלה החלטה בשנת 2017. כמו כן מפורטים נתונים אודות תיקים שבוצעו בעניינם פעולות בדיקה וחקירה, אך הממצאים לא הצדיקו מעבר לחקירה באזהרה של שוטר וכן נתונים אודות פניות שהתקבלו במחלקה, אשר לאחר שבוצעה לגביהן בדיקה של ראש צוות חקירה ופרקליט מוסמך, נמצא כי אין מקום להעבירן לחקירה, בהתאם לעילות הקבועות בחוק ולהנחיות פרקליט המדינה.

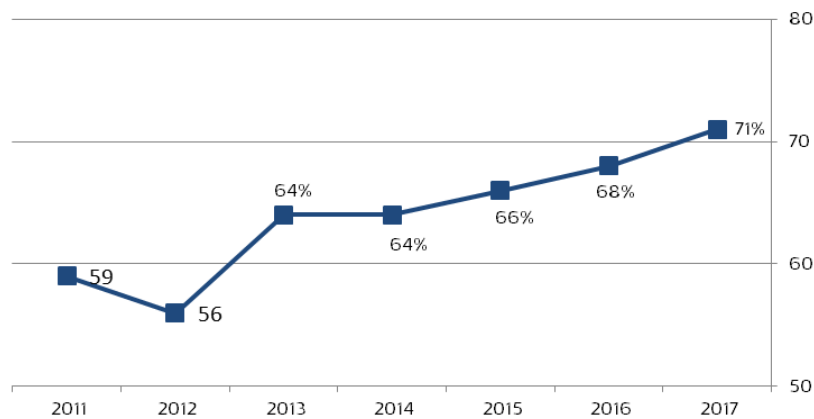
החלטות שהתקבלו בשנת 2017 בתיקים שנחקרו

- במהלך שנת 2017 התקבלו במח"ש החלטות לגבי 641 תיקים בהם נחקרו שוטרים תחת אזהרה (בחלק מן התיקים נחקרו למעלה משני שוטרים בכל תיק).
- כ- 40% מתיקי החקירה (בהם נחקרו שוטרים תחת אזהרה) הסתיימו בהעמדת שוטר אחד או יותר לדין פלילי או משמעתי.
- בשנת 2017 התקבלה החלטה על העמדה לדין פלילי ב-136 תיקים, מתוכם ב-14 תיקים הוגש כתב אישום בהסדר מותנה.
- ב-113 תיקים הוחלט כי המענה המידתי ההולם להתנהלות פסולה של שוטר היא העמדתו לדין משמעתי והטיפול הועבר למחלקת המשמעת במשטרת ישראל, כמתחייב על פי הדין.
- 71% מהתיקים שנחקרו באזהרה הגיעו לכלל מיצוי והתבררה בהם האמת. מדובר בחקירות שהסתיימו בממצאים פוזיטיביים, אשר ניתן להתבסס עליהם לצורך העמדה לדין פלילי/משמעתי או לחילופין על מנת לקבל החלטה על סגירת התיק בעילה של "חוסר אשמה" או לאחר שנמצא כי למרות שהוכח לכאורה ביצוע עבירה ע"י שוטר, מכלול נסיבות העניין אינן מצדיקות העמדה לדין (נסיבות אישיות חריגות, מחלה קשה וכיו"ב).
- אחוז מיצוי החקירה הגבוה, כמו גם התפוקה הגבוהה בתיקי הדין, מצביע על מיקוד מדויק ונכון בתיקי החקירה, והשקעת המשאבים בתיקים המתאימים לפיצוח. נתונים טובים אלו נובעים לא אחת מהשימוש בפולגרף ככלי עזר חקרתי המסייע בהכוננת החקירה והגעה למיצויה בסופו של תהליך.

החלטות להעמדה לדין פלילי או משמעתי מבין התיקים שנחקרו

מיצוי חקירה במח"ש

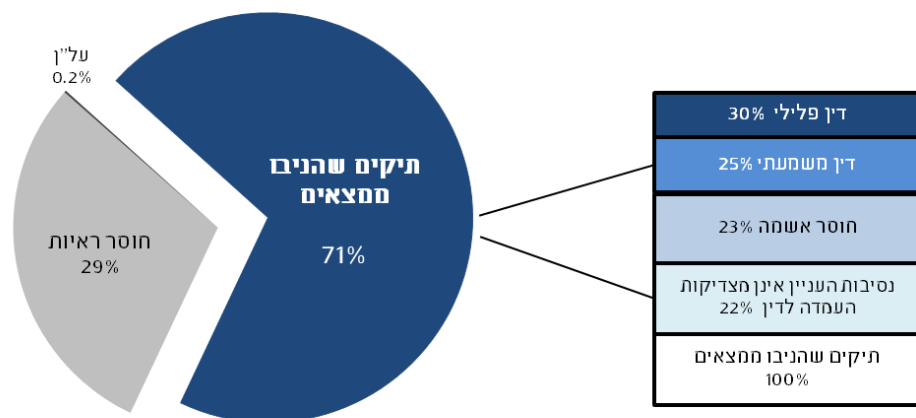

התפלגות ההחלטות בתיקים שנחקרו

2017	2016	2015	2014	2013	אופן סיום טיפול	
¹ 136 (21%)	110 (14%)	102 (16%)	116 (16%)	97 (12%)	דין פלילי	
113 (18%)	128 (17%)	85 (13%)	104 (14%)	122 (15%)	דין משמעתי	
² 102 (16%)	141 (18%)	111 (17%)	128 (17%)	162 (20%)	חוסר אשמה	
³ 189 (29%)	242 (31%)	194 (30%)	255 (35%)	280 (35%)	חוסר ראיות מספיקות	
29 (4.5%)	39 (5%)	30 (5%)	35 (5%)	41 (5%)	תלונה מינורית	נסיבות העניין אינן מצדיקות העמדה לדין
7 (1%)	7 (1%)	33 (5%)	9 (1%)	17 (2%)	העברה לנתיב טיפולי	
⁴ 64 (10%)	97 (13%)	69 (11%)	78 (11%)	70 (9%)	אחר	
1 (0.5%)	9 (1%)	16 (3%)	6 (1%)	15 (2%)	עברייני לא נודע	
641	773	640	731	804	סה"כ	
71%	68%	66%	64%	63%	מיצוי חקירה	

1. מתוכם 124 כתבי אישום, ו-14 תיקים כתבי אישום בהסדר חותנה
2. מתוכם 7 תיקים הועברו להחלוקת משמעת בהשטרת ישראל
3. מתוכם 17 תיקים הועברו להחלוקת משמעת בהשטרת ישראל
4. מתוכם 26 תיקים הועברו לח' משמעת בהשטרת ישראל
5. מיצוי חקירה מתבטא באופן סיום טיפול של גיבוש ראיות להעמדה לדין פלילי או משמעתי, סגירת התיק מחוסר אשמה או מחוסר עניין לציבור, להבדיל מסגירה מחוסר ראיות או על"ן (עברייני לא נודע).

* בחלק גדול מן התיקים יש יותר משוטח חשוד אחד
* הסדרים מותנים החלו להימדד בשנת 2017

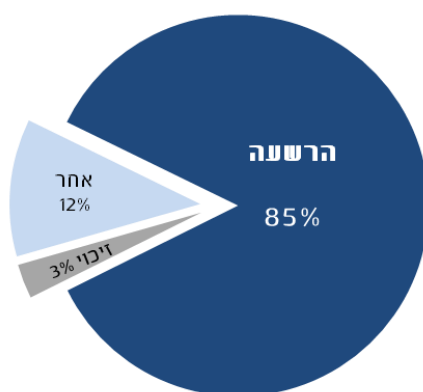
כ - 15% מהתיקים שנסגרו במישור הפלילי ולא הסתיימו בהעמדה לדין משמעתי הועברו להמשך טיפול במשטרה.

תוצאות הליכים בבתי משפט

בשנת 2017 התקבלו בבתי המשפט ברחבי הארץ 103 פסקי דין בתיקי מח"ש*, אשר נוהלו בבתי המשפט השונים בכל רחבי הארץ ע"י פרקליטי המחלקה. אחוז ההרשעות בתיקי מח"ש עמד בשנת 2017 על 85%; כאשר רק 3% מהתיקים הסתיימו בזיכוי. 12% מהתיקים הסתיימו בהחלטה אחרת (העברת התיק למישור המשמעתי, עיכוב הליכים, ביטול אישום בהסכמה ועוד).

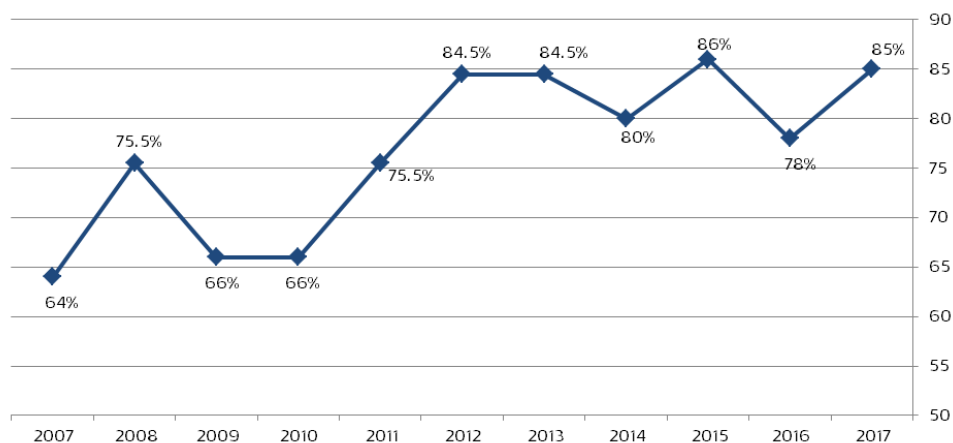
תוצאות הליכים בבתי משפט

2017	2016	2015	2014	2013	2012	
85% (88)	78% (67)	86% (78)	80% (90)	84.5% (120)	84.5% (99)	הרשעה
3% (3)	3.5% (3)	3% (3)	4% (4)	4% (6)	8.5% (10)	זיכוי
12% (12)	18.5% (16)	11% (10)	16% (18)	11.5% (16)	7% (8)	אחר
103	86	91	112	142	117	סה"כ

*אין המדובר בהכרח בהליכים שיפוטיים שנפתחו בעקבות כתבי אישום שהוגשו בשנת 2017

אחוזי ההרשעה בבתי משפט לאורך העשור האחרון

החלטות בתיקים שנבדקו

למשרדי מח"ש הפרושים בכל רחבי הארץ, מנצרת עד אילת, מגיעים מדי שנה מאות מתלוננים המבקשים סעד מהמחלקה. כאשר מדובר בתלונה אשר מגלה על פניה בשלב הראשוני חשד לביצוע עבירה פלילית של שוטר, צוות החקירה במח"ש נכנס לבדיקת האירוע ע"י ביצוע פעולות חקירה שונות. קטגוריית תיקים אלה מתאפיינת בכך שלאחר ביצוע הליכי בדיקה, הופרך החשד הראשוני, בין מן הטעם שנמצא כי השוטר פעל כדין ובין מן הטעם שמעשיו אינם מצדיקים זימונו לחקירה פלילית (מאחר ומדובר באירוע מינורי ביותר וכו'). תיקים אלה נסגרים בתום הבדיקה, וזאת בהתאם להחלטת פרקליט בכיר, לאחר שבחן את תיק החקירה במלואו. ככל שמתיקים אלו עולה חשד לביצוע עבירה משמעותית, הם מועברים להמשך טיפול מחלקת משמעת במשטרת ישראל.

התפלגות ההחלטות בתיקים שנבדקו

2017	2016	2015	2014	אופן סיום טיפול
275	314	283	283	היעדר צורך בחקירה בעקבות בדיקה ראשונית
46	61	109	101	חוסר שיתוף פעולה מצד המתלונן
2	5	7	3	תלונה כבושה
38	50	60	32	תלונה מינורית
3	6	1	1	תלונות בין שוטרים
0	1	1	-	סכסוך אזרחי
2	1	1	3	העברה לנתיב טיפולי
33	37	48	62	אחר
5	11	16	14	עברייין לא נודע
219	272	266	248	אין עבירה פלילית (כולל העברה לגורם טיפול אחר)
16	21	51	31	לא בסמכות מח"ש (כולל עברה לגורם אחר)
639	779	843	778	סה"כ

החלטות בפניות שלא נחקרו

מדובר בפניות שמתקבלות במחלקה ונבחנות על פניהן באופן מקצועי ע"י ראש צוות חקירה ופרקליט מוסמך ולאחר בחינתן, כאמור, נמצא כי אין מקום לפתיחה בחקירה פלילית, וזאת בהתאם לסיווגים שונים שיפורטו להלן. ככל שהתלונות מעלות חשד לביצוע עבירה משמעתית, הן מועברות להמשך טיפול מחלקת משמעת במשטרת ישראל. יודגש, כי שיקול הדעת והמדיניות במחלקה בנוגע לאי פתיחה בחקירה פלילית, נגזרים מקווי היסוד הכלליים המפורטים בהנחיות פרקליט המדינה ובחוק סדר הדין הפלילי.

התפלגות ההחלטות בתלונות שלא נחקרו

2017	2016	2015	2014	2013	אופן סיום טיפול
226	140	267	349	364	אישור שפיטה
55	71	143	129	142	חוסר שיתוף פעולה מצד המתלונן
11	24	40	35	39	תלונה כבושה
177	228	301	341	361	תלונה מינורית
16	18	28	23	27	תלונות בין שוטרים
12	21	22	17	10	סכסוך אזרחי
90	96	168	188	154	אחר
2	6	5	6	7	לא נחקר- עבריין לא נודע
589	604	974	1088	1104	

תיקים שנמצא כי אין מקום להמשיך בחקירה פלילית בעניינם, נחלקים על פי הקטגוריות הבאות:

- **אישור שפיטה** - הנחיה 2.18 להנחיות פרקליט המדינה מבטאת את הקדימות שנותנת מערכת אכיפת החוק לבדיקת תלונותיהם של אזרחים נגד שוטרים על פני הטיפול בתיקים נגד האזרחים באירוע בו אזרח התלונן על שימוש בכוח שנקט נגדו שוטר בעת ביצוע תפקידו כאשר מנגד, האזרח נחשד בתקיפת שוטר ובעבירות נלוות. וכך, לא ניתן להגיש כתב אישום ולבקש מעצר נגד אזרח בגין עבירות נגד אנשי משטרה, מקום בו טען האזרח כי דווקא השוטרים הם אלה שפגעו בו שלא כדין, אלא באישור המחלקה לחקירות שוטרים. אישור כזה ניתן לאחר שפרקליט באחת מפרקליטיות המחוז או התביעות במשטרה בחן את החומר הנוגע לשוטר ולאזרח והגיע למסקנה כי הראיות מצביעות על כך שהאזרח הוא שתקף שוטר ללא הצדקה וכי מכלול הנסיבות מצדיק לבקש את מעצרו של האזרח מחמת מסוכנותו. בנסיבות אלה, בטרם יוגש כתב האישום נגד האזרח, תוך כדי מעצרו, מועבר כל חומר החקירה לבחינה קפדנית חוזרת שמתבצעת ע"י פרקליטי מח"ש, הבוחנים את חומר הראיות במשקפת שונה, על מנת להיווכח שאמנם אין חשד סביר שדווקא השוטר הוא שפעל שלא כדין באירוע. לאחר בחינת מכלול החומר, ובמידת הצורך איסוף חומר נוסף כגון חומר רפואי, מתקבלת החלטת פרקליט אם ליתן "אור ירוק" להמשך נקיטת הליכים נגד האזרח, וזאת בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהנחיית פרקליט המדינה. כאמור, ההנחיה מבוססת על ההכרה בכך ששוטרים מוסמכים לעשות שימוש בכוח לצורך מילוי תפקידם, הגם שראוי לבחון טיבו של שימוש כזה, ככל שעולות נגדו טענות, שמה הפועל באורח בלתי סביר או בלתי ראוי. הבקרה שמפעילה מח"ש נותנת מענה לאינטרס ציבורי מובהק לבחון בזהירות את פרטי האירוע כדי להבטיח ששוטר לא עשה שימוש בלתי סביר בכוח העולה כדי עבירה פלילית, המצדיקה להקפיא את המשך ברור עניינו של האזרח תוך מעבר לחקירה פלילית של השוטר; ובד בבד למנוע שימוש לרעה בתלונות שכל תכליתן התחמקות מהליכי מעצר ואישום של האזרח שפגע לכאורה בשוטר.
- **היעדר צורך בחקירה בעקבות בדיקה ראשונית** - לאחר עיון מדוקדק בחומר הראיות שנאסף על ידי מח"ש במשטרת ישראל, לרבות בגרסת המתלונן במח"ש ובמשטרה, בגרסאות השוטרים המעורבים באירוע, בגרסאות עדי ראייה, כמו גם עיון בתיעוד הרפואי ובחומרים נוספים רלוונטיים שנאספו לתיק, לא נמצא חשד המצדיק חקירה פלילית.

- **חוסר שיתוף פעולה** - כאשר המתלונן אינו משתף פעולה ולא ניתן לקדם את החקירה בלא שיתוף פעולה מצדו. תלונה כבושה - במקרים בהם המתלונן נמנע מלהעביר את תלונתו בסמוך לאחר האירוע, בהעדר הסבר סביר לכך. כך למשל, במקרה בו אדם בחר להגיש תלונה למחלקה רק לאחר שהוגש נגדו כתב אישום עקב האירוע ומתעורר חשש מובנה לשימוש לרעה בהליכי חקירה ואין ראיות התומכות בתלונה.
- **תלונה מינורית** - כאשר ההתנהגות המיוחסת לנילון, אף אם תוכח, וגם אם הייתה בלתי ראויה בנסיבות העניין, אינה חוצה את הרף המצדיק נקיטה בהליכים פליליים. הדברים באים לכלל ביטוי בעיקר בתלונות על עבירות תקיפה שביצע שוטר, מקום בו מדובר בהפעלת כוח מינורי כדוגמת דחיפה, משיכה, או אחיזה של אזרח בידי שוטר, אף בנסיבות בהן לא היה מקום לכך. כך הדבר גם לגבי התנהגויות אחרות, שהגם שהן מקימות את יסודות העבירה הפלילית, יש להן חלופה מקבילה בדין המשמעתי (כגון התנהגות בלתי הולמת), כאשר הפורום הנאות לבררן והכלים היעילים והמהירים לטיפול בהן, מצויים במישור המשמעתי-פיקודי.
- **תלונות בין שוטרים** - במקרים שאינם חמורים בנסיבותיהם, כאשר המתלונן הוא בעצמו שוטר, במיוחד כשמדובר בשוטרים צעירים בשירות סדיר, הפורום ההולם עשוי להיות משמעתי (למשל: קטטה בין שוטרים).
- **סכסוך אזרחי** - במקרים בהם עולה כי התלונה הוגשה על רקע סכסוך אזרחי הקיים בין הצדדים, אשר ראוי למצותו במסגרת הליכים אזרחיים טרם פתיחה בחקירה פלילית, אם בכלל.
- **אחר** - תת קטגוריה שיורית, הכוללת תיקים שלא עונים על אף אחת מהקטגוריות שתוארו לעיל.

פניות שאין בסמכות מח"ש לבררן

בשנת 2017 כ-28% מהפניות שהתקבלו במחלקה כלל לא גילו - על פני הדברים - כל חשד לביצוע עבירה פלילית. כמו כן מוגשות למח"ש תלונות שעניינן נושאים שונים שאינם מצויים כלל בסמכות החקירה של המחלקה. תלונות אלו, ככל שיש גוף אחר המוסמך לבדקן, מנותבות ע"י אנשי המחלקה לגוף המוסמך.

2017	2016	2015	2014	2013	אופן סיום טיפול
537	789	785	1054	1031	לא נחקר- אין עבירה פלילית (כולל העברה לגורם טיפול אחר)
207	195	377	443	382	לא בסמכות מח"ש (כולל העברה לגורם אחר)
744	984	1162	1497	1413	

עררים שהוגשו על החלטות מח"ש

החוק קובע דרכים להשגה על החלטה לסגור תיק חקירה ע"י גוף חוקר או תובע, בכללן הליך הגשת ערר. בהליך כזה מובא תיק המח"ש בפני גורם מקצועי חיצוני הדין בערר (מח' עררים בפרקליטות המדינה/משנה לפרקליט מדינה/פרקליט מדינה/יועץ משפטי לממשלה/בג"צ) ובו מלוא החומר שעמד לנגד עיני מח"ש וכן נימוקי החלטתה, לצורך ביקורת משפטית מקצועית לגבי טיבה של החלטה.

בשנה החולפת הוגשו 170 עררים על החלטות מח"ש השונות, ונבחנו 91 עררים (בדיקת יתר התיקים טרם הושלמה). ריבוי העררים על החלטות המחלקה מבטיח בקרת איכות ברמה הגבוהה ביותר ושיח מקצועי צמוד בין גורמי המטה בפרקליטות המדינה, ופרקליט המדינה בפרט, לבין הנהלת המחלקה. רגישותן של ההחלטות המתקבלות במח"ש וחשיפתן הרחבה לביקורת היא מובנת וטבעית: ככל שמדובר בתיק שבו לא עלה בידי המחלקה להגיע לחקר האמת ומדובר באזרח שחש בתום לב כי נעשה לו עוול ע"י שוטר, הוא יפעל למיצוי בירור העניין ולא ירפה ממנו. בד בבד, בחלק לא מבוטל של המקרים, כאשר מדובר באזרח שהסתבך בפלילים ובחר לטעון טענות נגד השוטרים שטיפלו בעניינו כדי להיחלץ מן המיצר, התלונה והערר עלולים לשמש בידו כדי לנסות להסיט את תשומת הלב אל השוטר המעורב, בדרך שתפעל לטובתו.

לאחר בחינת העררים בפרקליטות המדינה נמצא כי בשנת 2017, באופן חסר תקדים, לא נמצא ולו מקרה אחד שבו היה מקום להתערב בהחלטות שנתקבלו במחלקה. נתון חריג זה מצביע על תהליך קבלת החלטות איכותי ומקצועי שמתבצע במחלקה.

חקירות משמעותיות

אלימות

תקיפת אזרח על רקע רומנטי:

אזרח עוכב על ידי שוטרי תחנת לב הבירה והובא לתחנה, שם הוכה על ידי קצין משטרה ללא סיבה נראית לעין. החקירה העלתה כי הסיבה לתקיפתו הייתה חשדו של הקצין כי אותו אזרח הטריד שוטרת, המשרתת תחת פיקודו של הקצין. בהמשך הוברר, כי השניים (הקצין והשוטרת) ניהלו מערכת יחסים רומנטית. אף לא אחד מהשניים רשם דוחות פעולה בגין אירוע התקיפה. **הקצין נשלח למעצר בית והושעה משירות במשטרה. בתיק זה הוגש לבית המשפט כתב אישום.**

תקיפה בנסיבות מחמירות של שוהים בלתי חוקיים:

במהלך חודש אפריל נתקבלה באמצעות עו"ד, תלונתם של שלושה שב"חים בדבר תקיפתם ע"י שוטרי צוות בילוש אשר הגיע לעצרום בדירתם בחשד לביצוע התפרצויות בעיר אשקלון. בהודעתו סיפר המתלונן כי הותקף באמצעות מוט של מאוורר שהוטח בגבו בעת שהיה אזוק. המתלונן מסר תיאור מפורט של השוטר שתקף אותו, כאשר לדבריו הדבר נעשה למרות שלא גילה התנגדות כלשהיא כלפי השוטרים. למתלונן נגרמו חבלות קשות בגבו, בכתפו וברגלו כתוצאה מהמכות שספג. השוטר התוקף, הכחיש כל שימוש בכח במהלך ביצוע המעצר והחיפוש בדירה. במהלך חקירה מאומצת, אישרו שוטרים אחרים שנכחו בדירה את אירוע התקיפה. בין יתר האמצעים שננקטו, נבדקו השוטרים המעורבים בפוליגרף, זאת למעט החשוד המרכזי, אשר סרב להיבדק. החשוד עומת עם גרסאותיהם של השוטרים האחרים ואף בוצעו עימותים בין החשוד לפקודיו במהלכם הוטח בו את שאירע. עם זאת, בחר החשוד להמשיך ולהכחיש את מעורבותו לאורך כל החקירה כולה. **החקירה הסתיימה והתיק הועבר להחלטת פרקליט.**

אלימות כלפי עצור כבול והפחדת קטינים באמצעות כלבים משטרתיים:

שוטר צעיר שתגבר את אחת התחנות במחוז ירושלים, דיווח למפקדיו אודות אירוע אלימות כלפי עצורים מצד שוטרי התחנה. בין היתר, סיפר, כי ראה שוטרים מכים עצור כבול, חוקר בתחנה מכניס קטין כבול לחדר בו היה כלב תקיפה משטרתית על מנת להפחידו ועוד. נעשתה פניה יזומה של מח"ש הן לאזרחים שהותקפו והן לקטינים שהופחדו באמצעות כלב התקיפה ונגבתה מהם תלונה. **בימים אלה הוגש כתב אישום פלילי נגד שלושה שוטרים מהתחנה, ושוטרת מיחידת הכלבנים הועמדה לדין משמעתי.**

שוד

שוטר ביצע חיפוש לא חוקי בבית מגורים ושדד עשרות אלפי שקלים תוך הצגת צו חיפוש מזויף:

הוגשה תלונה במשטרה בגין אירוע שוד בת"א לפיה אדם שהזדהה כשוטר נכנס לביתם של המתלוננים, הציג צו חיפוש שהוברר כמזויף וביצע חיפוש בביתם במהלכו שדד סכום של עשרות אלפי שקלים במטבע זר. במסגרת חקירה משותפת של מח"ש עם המשטרה, התגלה כי החשוד הוא שוטר יס"מ. החקירה הועברה למח"ש ובמהלכה הוכחו החשדות נגד החשוד. **בתיק זה הוגש כתב אישום ובצדו בקשה למעצר עד תום ההליכים.**

ניצול לרעה את כוח המשרה ואיומים

סנ"צ חשוד בעבירות על חוק המרשם הפלילי, ניצול לרעה של כוח המשרה ואיומים על בת זוגו:

למח"ש הועברה תלונה נגד סנ"צ בעל תפקיד בכיר במגזר החקירות. התלונה הוגשה ע"י בת זוגו של הקצין וממנה עלו טענות כי ניצל את מעמדו, תפקידו וסמכויותיו על מנת לפגוע בה. בת הזוג התלוננה על שורה של מעשים קשים אותם ביצע כנגדה. מעשים אלו כללו: אלימות פיזית ונפשית, ניצול כלכלי, הפעלת איומים כלפיה וכלפי בני משפחתה ואיסוף מידע שלא כדין. המתלוננת סיפרה כי החשוד, שנישא לה בטקס נישואין, לא התגרש כלל מאשתו ועל כן למעשה הוא

נשוי לשתי נשים. עוד מסרה כי החשוד ביצע שימוש בכרטיס האשראי שלה לצורך מחיקת חוב של זוגתו ללא רשותה, ביצע מספר בדיקות מסוף לגביה ולגבי אחרים עמם היה מעורב במסגרת תיקים משטרתיים בעניינם וכן איכן את מכשיר הפלאפון שלה לצורך מעקב אחר תנועותיה.

במסגרת החקירה נערכו בדיקות רבות, לרבות בדיקות מסוף ומהן עלה כי החשוד בדק את המתלוננת ואת בן זוגה לשעבר מספר פעמים במערכות המשטרתיות השונות. **החקירה הסתיימה והתיק הועבר להחלטת פרקליט.**

תקיפה במהלך נסיעה שגרתיית ושיבוש הליכי חקירה:

למח"ש הועברה תלונה לפיה בזמן נסיעתו של המתלונן בכביש ראשי בסחנין, עקף אותו רכב אחר וחסם את נתיב הנסיעה שלו. לאחר מכן ירד מהרכב בחור שהזדהה כשוטר, הכניס את ראשו לתוך הרכב תוך שהוא דוחף את המתלונן ומנסה להוציא את מפתחות הרכב וכן צעק על המתלונן והעליבו וזאת בנוכחות בתו שהייתה עמו ברכב. השוטר טען בפני המתלונן, שהאחרון הפריע לנסיעה של רכב שנסע מאחוריו. הרכב, כך התברר, שייך לחוקרת מתחנת משגב.

עוד נמצא כי לאחר מעשה, החוקרת ביצעה בדיקות הקשורות לתלונה, כולל בדיקה של התיק במערכת המשטרתית, עיון בעדותו של המתלונן במשטרה ושליחת עדות המתלונן לחשוד. **בתיק זה הוגש כתב אישום.**

חסירת ידיעות כוזבות ושיבוש מהלכי משפט

שוטרים מסרו עדות שקר וגרמו להגשת כתב אישום נגד אזרח חף מפשע:

במהלך חודש יולי השתתף המתלונן, בן המגזר החרדי, בהתפרעות בצומת הרחובות יחזקאל ושמואל הנביא בירושלים. המתפרעים, ובהם המתלונן, חסמו את הכביש.

במעמד זה, מסרה השוטרת החשודה כי המתלונן ניגש אליה והיכה אותה באגרופים, ושאר השוטרים החשודים בתיק מסרו עדות במשטרה שתמכה בגרסת החשודה. המתלונן טען בחקירתו כי הוכה ע"י השוטרים, החומר הועבר למח"ש ובהתבסס על גרסת החשודים ניתן אישור להגיש כתב אישום נגד המתלונן.

במסגרת ניהול פרשת ההוכחות, השוטרים העידו בבית המשפט עדות שמפלילה את המתלונן. במהלך ניהול התיק התברר כי ברשות סנגורו של המתלונן סרטון שתיעד את האירוע. מהסרטון עלתה השתלשלות אירועים אחרת לגמרי מזו שתוארה ע"י החשודים. לאור האמור, בית המשפט זיכה את המתלונן, קבע כי עדויות השוטרים לא היו עדויות אמת והורה שהכרעת הדין תועבר למחלקה לחקירות שוטרים.

לאור קביעותיו של בית המשפט נפתחה חקירה נגד השוטרים המעורבים בחשד למסירת ידיעה כוזבת ושיבוש מהלכי משפט.

כל השוטרים נחקרו במח"ש ועומתו הן עם הסרטון והן עם הגרסאות שמסרו במשטרה ובבית המשפט אודות האירוע. חלק מהחשודים הודו בחקירתם כי מסרו גרסה בלתי נכונה בבית המשפט. **החקירה הסתיימה והתיק הועבר להחלטת פרקליט.**

החזקה וסחר בסמים

שוטר שניסה להבריח סמים בנתב"ג:

משטרת נתב"ג העבירה דיווח למח"ש לפיו שוטר מג"ב אשר חזר מחופשה בצרפת נתפס עם 50 גרם של חומר המזוהה כסם מוסתרים בתוך תחתוניו. **בתיק זה הוגש כתב אישום.**

סחר בסמים בתוך בסיס מג"ב:

התקבל דיווח מבסיס מג"ב לפיו נתפס כלי לעישון סמים בתוך חדרם של שוטרים. אחד השוטרים הודה בחקירתו, כי שוטר אחר נהג למכור סמים בבסיס וכי מספר שוטרים נהגו להשתמש בסמים במהלך שהותם בבסיס. נערך חיפוש בחדרים באמצעות כלב זיהוי, ואכן נתפסו סמים נוספים מסוגים שונים.

במהלך החקירה התברר, שבזמן החיפוש דאגו חלק מהחשודים לפרמט את הפלאפונים שברשותם, במטרה לשבש הליכי חקירה. בסיום החקירה נשלחו החשודים למעצר בית והורחקו מהמשטרה.

שוחד ומעילה בכספים

רכז מודיעין קיבל שוחד וטובת הנאה:

תלונה שהתקבלה במח"ש העלתה חשד כי רכז מודיעין בתחנה בצפון הארץ מקבל ממקורותיו כסף וטובות הנאה בתמורה לעזרה משטרתית בנושאי שוהים בלתי חוקיים. במסגרת חקירה סמויה שנערכה, נחתמו הסכמי עדי מדינה עם שניים ממקורותיו של החשוד ואחד מהם אף נשלח להקליטו בעת מעשה.

מעילה בכספים בגוף בטחוני:

שני עובדי שב"כ נאשמים בגניבת סכומי כסף מהקופה הציבורית במסגרת עבודתם. החשדות נגד השניים עלו במסגרת הליך ביקורת פנימית שבוצע ע"י השב"כ, במהלכו עלה חשד לאי סדרים כספיים, חריגה מנהלים וחשד למעשי גניבה, חשד שנפל לפתחם של שני העובדים. עם היוודע החשד, הועבר המידע למח"ש, אשר לאחר קבלת אישור מפרקליט המדינה, כנדרש, פתחה בחקירה פלילית. בתום החקירה, הגישה מח"ש כתב אישום ובקשה למעצר עד תום ההליכים נגד שני העובדים. כתב האישום מייחס להם, בין היתר, עבירות של גניבה בידי עובד ציבור וזיוף.

שוטר בכיר קיבל שוחד מיני:

במח"ש התקבלה תלונה ממנה עלה כי שוטר בכיר בצפון הארץ סחט נערת ליווי העובדת בבית בושט בעירו במטרה לקבל ממנה שירותי מין. המתלונן מסר הקלטות של שיחות שניהל החשוד עם הבחורה העובדת במכון ובהן אישרה כי סיפקה לחשוד שירותי מין. כן העביר הקלטה נוספת בה נשמעת עובדת אחרת מספרת על מקרה דומה שאירע לעובדת נוספת. בעקבות כך עלה חשד כי מדובר בסדרת מקרים בהם ניצל השוטר את מעמדו על מנת להשיג טובות הנאה בעלות אופי מיני. תחת חקירה משמעותית וממצה של מח"ש, אישרו שתי נשים נוספות את החשד והוסיפו כי מקרה מסוג זה חזר ונשנה מספר פעמים.

עבירות מין

שוטר שהדריך ילדים נאשם בעבירות מין בבנות שש:

שוטר אשר במסגרת תפקידו היה מרצה בבתי ספר, בגני ילדים ובקייטנות של הארגון, ביצע מעשים מגונים בבנות 6-8 בשלל סיטואציות שונות. במסגרת החקירה נגבתה עדותו של קצין משטרה אשר חיזקה את החשדות נגדו. משנודע הדבר לשוטר הנאשם, דיווח האחרון על עבירות מס פיקטיביות שלכאורה בוצעו בעסק שמנהלת אשתו של העד וזאת על מנת לנקום בו. נגד השוטר הוגש כתב אישום בעבירות של מעשה מגונה בקטינה, שיבוש מהלכי משפט, הטרדת עד והפרת אמונים, יחד עם בקשה למעצרו עד תום ההליכים המשפטיים.

הטרדות, קבלת שוחד מיני והתנכלות:

בשלוחת מח"ש דרום נתקבלה שיחת טלפון ממתלוננת שטענה שנחקרה בעבר אצל חוקר משטרה באגף התנועה, נאלצה לשתף אותו באירועים אישיים בחייה וכעת על רקע זה מנסה לסחוט אותה וליזום מפגש עמה. מרגע הגשת התלונה, בוצעו שיחות ופעולות מבוקרות של המתלוננת עם השוטר החשוד. בהמשך לבקשת החשוד נקבע מפגש מבוקר בחוף הים באשקלון במהלכו ניסה להבטיח סיוע בתיק ושמירת סודה בתמורה לקשר אישי, שבמהלכו החשוד אף חתר למגע עם המתלוננת. בוצע מעצר בשטח, שלאחריו נחקר החשוד והוצא לחופשה כפויה ע"י המשטרה.

במהלך החקירה נבדקו תוצרי הנייד של החשוד, ונמצא כי הנ"ל צילם והסריט בסתר נשים שפגש בהיותו במשמרת ומחוצה לה תוך שמתמקד באיבריהן המוצנעים. לאחר חקירה מאומצת אותרו חלק מהנשים אותן פגש החשוד במשרדו במסגרת תפקידו ונגבו הודעותיהן, מהן עלה כי הצילומים שצילם אותן החשוד, נעשו ללא ידיעתן. בעקבות כך

נפתח נגד החשוד תיק נוסף והוא נעצר בשנית ונחקר, כאשר לכל אורך חקירותיו בחר לשמור על זכות השתיקה. לאחר מספר ימי מעצר שוחרר החשוד בתנאים מגבילים. **החקירה הסתיימה והתיק הועבר להחלטת פרקליט.**

ניסיון אונס של קצינת צה"ל על ידי קצין משטרה:

קצין מג"ב המשמש כקמב"ץ בעוטף ירושלים, ניסה לאנוס קצינת צה"ל שהסיעה אותו לביתו לאחר אירוע חתונה של קצין אחר בפלוגה.

לאחר האירוע, שוחח מספר פעמים עם המתלוננת ורמז לה שלא לדווח על האירוע. **נגד החשוד הוגש כתב אישום ובצדו בקשה למעצר עד תום ההליכים.**

מעשה מגונה והטרדה מינית של חדרן במלון:

החשוד, לוחם מג"ב באיו"ש, הגיע לירושלים במסגרת תגבור כוחות בכותל והתאכסן במלון בעיר. באחד הבקרים הגיע המתלונן, שעבד כחדרן במלון, לנקות את חדרו של החשוד. החשוד פתח למתלונן את הדלת ואפשר לו לנקות את החדר, תוך שהוא נשאר עומד בחדר בתחתוני בוקסר בלבד בזמן שהמתלונן עוסק בניקיון. בשלב מסוים, בעוד המתלונן מנקה, פנה החשוד למתלונן פעמיים, זרק לעברו אמרות מיניות ואף הפשיל את תחתוניו תוך שהוא מבקש מהמתלונן להסתכל על איבר מינו. **נגד החשוד הוגש כתב אישום.**

פרקליטות המדינה הגישה בקשת רשות ערעור חריגה לבית המשפט העליון בתיק מח"ש כדי לקבוע רף ענישה

נורמטיבי ביחס להטרדות מיניות והפרת אמונים מצד בכירים בשירות הציבורי

סמפכ"ל המשטרה (לשעבר) הורשע על פי הודאתו בכך שבהיותו קצין בדרגת ניצב במשטרת ישראל, בתפקידו כסגן המפקח הכללי של משטרת ישראל, השוטר מס' 2, הוא יצר קשרים אינטימיים עם שוטרות צעירות ממנו, בפער גיל ובפער דרגות, תוך ניצול מעמדו ותלותן של השוטרות בו ותוך שהוא יוצר מצג לפיו בכוחו לסייע להן בעניינים שונים הקשורים למעמדן בארגון. הסמפכ"ל פעל מרום מעמדו במצב של ניגוד עניינים, תוך הסתרת סודותיו מהממונים עליו. הקשרים שיצר הסמפכ"ל עם השוטרות הזוטרות הכפופות לו, כללו, בין היתר, התכתבויות מסרונים בעלי אופי מיני וניסיונות חוזרים לקיים מגע מיני עם אותן שוטרות.

בית המשפט השלום בבאר שבע (כבוד השופט ר. סולקין), הרשיע את הסמפכ"ל לשעבר אך גזר עליו עונש של מאסר על תנאי בלבד, וכן שירות לתועלת הציבור, פיצוי על סך 10,000 ש"ח לכל אחת מהמתלוננות והעמדה בצו מבחן למשך שנה. בשל קולת העונש, בהעדר רכיב עונשי קלוני בדמות מאסר בפועל (ולו קצר) הגישה המחלקה לחקירות שוטרים ערעור לבית המשפט המחוזי. הסמפכ"ל הגיש אף הוא ערעור, במסגרתו עתר להקלה בעונשו ולביטול הרשעתו. בית המשפט המחוזי (כבוד סגן הנשיאה י. צלקובניק, י. עדן, ג. שלו) דחה את ערעורי שני הצדדים ברוב דעות. כב' השופט עדן, בדעת מיעוט, קיבל את עמדת מח"ש וקבע כי חומרת מעשיו של הסמפכ"ל מחייבת החמרה בעונשו והשתת עונש מאסר בפועל, ולו קצר, שלא מאחורי סורג ובריח דווקא, אלא בחלופה של עבודות שירות:

"לגישתי, ערעור המדינה בדין יסודו, הענישה בגזר הדין אינה נותנת מענה ראוי והולם לחומרת המעשים, היקפם,

הסדרתיות בביצועם, ומשמעותם הקשה כלפי המתלוננות, קורבנותיו של המערער ...

השורה הארוכה של המעשים שבוצעו ע"י המערער, בנסיבות ביצועם, מחייבת מענה עונשי תקיף, ולגישתי, אין לקבל את המענה הפייסני הבא לידי ביטוי בענישה הכוללת של"צ, ללא מאסר בפועל או לכל הפחות מאסר אשר יכול וירוצה על דרך עבודות שירות...

במעשיו פגע המערער פגיעה קשה, חוזרת ונשנית, בערכים המוגנים של כבוד האדם, גופו, פרטיות גופו, והזכות לאוטונומיה על הגוף, ובחובה המוטלת עליו לשמור אמונים בהתאם לתפקיד הציבורי שנטל על עצמו.

מעשי המערער פוגעים גם בערכים המוגנים של אמון הציבור ועובדי הציבור וטוהר המידות המתחייב לעובדי ציבור ושלטון החוק, פגיעה זו מקבלת משנה תוקף משמבוצעת היא על מי שאמון על אכיפת החוק בתפקיד כה בכיר ...

ענישה הכוללת הטלת של"צ (לצד ענישה נלווית כאמור בגזר הדין) בגין סדרה חמורה של מעשים כאמור, המבוצעים על ידי מי שנמצא ברום המעמד והשררה שנמצא בו המערער, אינה נותנת את התחושה או את הביטחון הנדרשים. לא לנפגעות ביצוע העבירות ע"י המערער, ולא לנפגעות מביצוע עבירות שכאלו בכלל.

פסק הדין ניתן על רקע סדרה ארוכה של פרשיות שבמוקדן עמדו קציני משטרה בכירים שמעשיהם נחשפו שוב ושוב בחקירות מח"ש ונסתיימו בפיטורין ובהעמדה לדין פלילי או משמעתי, סדרת חקירות שחשפה תת-תרבות של הטרדות מיניות אשר רווחה במשטרת ישראל, ולא פסחה על הקצונה בדרג הבכיר ביותר.

על מנת לחדד את הנורמה הערכית ולקבוע סרגל נורמטיבי לפיו תימדד התנהלות פסולה של קצין משטרה בכיר כלפי שוטרת זוטרה - בפרט, וניצול לרעה של סמכות וכוח, אגב הפרת אמון הציבור, ע"י גורם רם דרג הפוגע בנשים הכפופות לו בשירות הציבורי, הגישה פרקליטות המדינה בתיק מח"ש - על דעת פרקליט המדינה - בקשת רשות ערעור חריגה בטיבה לבית המשפט העליון במסגרתה עתרה לקביעת נורמה עונשית וציבורית ברורה שתתווה את דרך הטיפול העתידית בנושא טעון בעל השלכות חברתיות רחבות הניצב בראש סדר היום הציבורי. ארגון מרכזי הסיוע לנפגעי עבירה, המלווה בשנים האחרונות את עבודת המחלקה לחקירות שוטרים, הגיש בקשה להצטרף לעתירת המדינה כ"ידיד בית משפט". בית המשפט העליון העביר את הבקשות לרשות ערעור על מנת שהן תידונה בפני הרכב שופטים והטיעונים יישמעו בקרוב.

[ת"פ 9135-06-17-07-23574 מדינת ישראל נ' ניסים מור

עפ"ג 9503-06-17-06 מדינת ישראל נ' ניסים מור

עפ"ג 9135-06-17-06 מדינת ישראל]

אירוע "סופר יודה": שוטר שעשה שימוש חריג בכוח נגד בן מיטוטים על רקע סירובו להזדהות - יעמד לדין

משמעת

בתאריך 22.5.2016 עורר המתלונן, אזרח ישראלי ערבי העובד במרכול "סופר-יודה", את חשדם של שוטרים ברחוב אבן גבירול בתל אביב, **עת שוחח בטלפון מחוץ לבית העסק בשפה הערבית**. השוטרים, שהיו בלבוש אזרחי, ביקשו מהמתלונן להזדהות ואף הציגו תעודה, אולם המתלונן אשר חש פגוע מעצם הדרישה, סרב להזדהות והתעקש כי יגיע למקום שוטר לבוש במדים.

אחד השוטרים (להלן: "השוטר") הזמין למקום שוטר נוסף מיחידתו לובש מדים. בשלב זה הגיע למקום מנהלו של המתלונן ואמר לשוטרים כי מדובר בעובד של סופר-יודה. **המנהל אף הזמין את השוטרים להיכנס למשרדו כדי לראות מסמכים מזהים; אולם השוטרים סרבו ועמדו על כך שהמתלונן יזדהה.**

בשלב זה החלו להגיע למקום שוטרים נוספים, ובמקום נוצרה התקהלות המורכבת משוטרים, עובדי הסופר ועוברי אורח שהגיעו למקום. בין המתלונן, אשר התנהג בצורה תקיפה, לבין השוטר החלו דחיפות הדדיות. במהלך ההשתלטות על המתלונן, נעשה שימוש בכוח ע"י השוטרים. בשלב מסוים, כאשר המתלונן הוחזק מאחור על ידי אחד השוטרים, הוא תפס בצווארו של שוטר אחר וחנק אותו. לאחר מכן, השתלטו עליו השוטרים והורידו אותו לקרקע.

ניתוח מקצועי של האירוע, בין היתר על בסיס מספר זוויות צילום של ההתרחשות ועדויות שנאספו, הוביל למסקנה שראשיתו ב'פרופיילינג' שבוצע ע"י השוטר, על יסודו נתבקש בן מיטוטים, אזרח ישראלי, להזדהות. המתלונן, שכל חטאו היה ששוחח בשפתו בטלפון מחוץ למקום עבודתו במרכז ת"א, הגיב באסרטיביות, כשהוא מונע מתחושה שנעשה לו עול בעצם דרישת ההזדהות, בלא חשד של ממש, פרט להיותו ערבי. השוטר מצדו בחר להשתמש בכוח באופן שחרג מגבולות הסביר בנסיבות העניין, שכן הוא ידע או יכול היה במאמץ סביר לדעת, שאין מדובר באדם המהווה סכנה אלא רק באדם המסרב להזדהות, השווה במקום עבודתו ואשר ניתן היה בנקל לעמוד על חוקיות שהייתו במקום.

הממצאים לימדו שהטיפול באירוע לא היה מקצועי והוביל להסלמה מיותרת, תוצאה שניתן וראוי היה להימנע ממנה. בצד האמור, נוכח העובדה שמדובר בעיצומם של ימי פיגועי הסכינאים ובמקדם המבצעיות הרלוונטי המחייב התייחסות מידתית לטעות בשיקול הדעת, הוחלט במח"ש כי המישור הראוי לבחינת הדברים הוא המשמעת/פיקודי, להבדיל מהאפיק הפלילי. אשר על כן, הוחלט על העמדת השוטר לדין משמעתי בגין התנהגות שאינה הולמת שוטר ושימוש בלתי סביר בכוח וכן על העברת עניינם של ארבעה שוטרים נוספים לבחינה משמעטית ופיקודית במשטרה.

[תיק מח"ש 2383/16]

איש משטרה שסחט נשים על רקע מיני נדון לשמונה וחצי שנות מאסר בפועל

מתנדב במשמר האזרחי, יצר במספר הזדמנויות שונות קשר עם נשים מהמגזר הערבי, בין היתר תוך שהוא עושה שימוש בתפקידו כמתנדב, כדי לקדם את יצירת הקשרים, ונהג לקיים עם נשים אלה קשרים בעלי אופי מיני, לעיתים בהסכמת הנשים ולעיתים בניגוד להסכמתן.

משביקשו הנשים לנתק את הקשר עם איש המשטרה, הוא החל לסחוט אותן באיומים כשהוא מזהירן שאם ינתקו עמו את הקשר, הוא יפיץ את דבר יחסיו עמן בקרב בני משפחותיהן, או יפיץ תמונות אינטימיות שלהן, מה שעלול להוות איום ממשי על ביטחונן האישי.

במסגרת הסדר טיעון הודה איש המשטרה בסדרת עבירות מין, סחיטה באיומים, שימוש לרעה בכח המשרה ועוד. בית המשפט המחוזי בחיפה (כבוד השופטים ר. שפירא, א. אליקים ות. נאות פרי), השיתו על המתנדב עונש של **שמונה וחצי שנות מאסר בפועל**, תוך שעמדו על חומרת המעשים שביצע בקבעם:

"... הנאשם ביצע את העבירות תוך ניצול לרעה של מעמדו. הנאשם הציג עצמו מתחילת הדרך כשוטר, וניצל את עובדת עיסוקו כשוטר מתנדב לצורך ביצוען של העבירות.... במיוחד נוכח פער הכוחות בינו לבין המתלוננות, תוך ניצול חולשתן, נסיבות חייהן והרקע התרבותי ממנו הן מגיעות".

[תפ"ח 38132-11-16 מדינת ישראל נגד שלאעטה].

שוטר סיפק תמורת שוחד שירותי 'משטרה פרטית' לחברה העוסקת במימוש צווי עיקול

בית המשפט המחוזי מרכז (כבוד השופטת ד. מרשק-מרום) גזר את דינו של שוטר אשר הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירות של קבלת שוחד, הפרת סודיות ומרמה והפרת אמונים, לשמונה חודשי מאסר בפועל. בגזר הדין עמד בית המשפט על חומרת המעשים:

"כתב האישום מעלה מסכת של אירועים במהלכם עשה הנאשם שימוש אסור במדיו ובמעמדו כשוטר, כשנלווה לסוכן אשר הציג עצמו כקבלן הוצאה לפועל. מערכת היחסים ביניהם התפתחה, עד אשר הנאשם ניצל את נגישותו למאגרי מידע ומסר פרטים אישיים אודות 19 אזרחים- והכל תמורת בצע כסף. הנאשם הביע נכונות להמשיך ו"לסייע" לסוכן באמצעות עבודות ובדיקות נוספות, כך שהמדובר בפעילות מתמשכת... הנאשם לא בחל מלהמשיך בדפוס זה גם על מנת לקדם עניינים אישיים שלו, כשיצר קשר עם בחורה אשר נוקקה לסייע המשטרה, ובהמשך עשה ניסיון להדק את הקשר ביניהם באמצעות הספקת נתונים ממאגר המידע המשטרתי אודות בעלה, בידעו כי המדובר בסיטואציה רגישה- בעיצומו של סכסוך גירושין ביניהם... כפי שנטען על ידי ב"כ מח"ש, יש בכל הסיטואציות המפורטות בכתב האישום כדי להמחיש דפוס מובהק של ניצול לרעה של מעמד ופערי כוחות בין הנאשם לבין אזרחים חלשים- חייבים, אנשים שהוטלו כנגדם עיקולים, וכן אותה בחורה שפנתה למוקד 100 בבקשה לסייע".

[ת"פ 15-07-19275 מדינת ישראל נגד אליהו ברנס]

שוטר נהג בבריונות בכביש, איים על אזרח תוך שימוש בנשק והורשע בדינו

בית המשפט השלום בנצרת (כבוד השופטת ל. יונג-גופר) גזר את עונשו של שוטר שהורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות של תקיפה הגורמת חבלה של מחש, איומים ומעשי פיזיות ורשלנות.

מכתב האישום, בו הורשע השוטר, עולה כי באוגוסט 2009 נסע השוטר בכביש, צפר למתלונן שנסע על אופנוע ועקף אותו בפראות תוך חצייה של קטע בכביש המסומן בקו הפרדה רצוף. לאחר שהמתלונן והשוטר פנו שמאלה במקביל, הסיט השוטר את רכבו לצד הכביש ודחק אותו לשוליים. בתוך כך, פגע השוטר עם צמיג רכבו בקטנוע של המתלונן וחסם את נתיב הנסיעה שלו, שנאלץ לעצור בשולי הדרך.

לאחר העצירה, בעודו ישוב ברכב, שלף השוטר אקדח, דרך אותו וכיוון אותו לעבר המתלונן. המתלונן ברח, השוטר יצא לעברו ודחף אותו כשידו השנייה אוזת באקדח. כתוצאה מהדחיפה, מעד המתלונן לאחור אל מעבר למעקה הבטיחות ונחבל.

בגזר הדין השיית בית המשפט על הנאשם עונש מאסר על תנאי וקנס כספי, בציינו:

"חומרה מיוחדת טמונה בעובדה שהנאשם שימש כשוטר בזמן האירוע. אמנם, הנאשם לא היה בתפקיד בשעת האירוע, ולא לבש מדים... ואולם מעשיו חוטאים לערכים ולאמות המידה המצופות ממנו כשוטר... בודאי שאין זה מצופה משוטר שאינו בתפקיד, לנהוג באופן מסכן חיים, לפעול בבריונות באלימות, תוך גרימת נזק והטלת אימה ופחד".

[ת"פ 13-08-15813 מדינת ישראל נגד סיימון פרידמן].

איש משטרה שתקף אדם אזוק בניידת וכתב דו"ח כוזב, על יסודו הוגש כתב אישום נגד קורבן התקיפה, שנעצר ונכלא - נדון לשלושה חודשי מאסר

בית המשפט השלום בכפר סבא (כבוד השופט מ. קרשן) גזר את עונשו של מתנדב במשטרה, אשר הורשע על יסוד הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של תקיפת סתם ושיבוש מהלכי משפט, והשית עליו עונש של מאסר בפועל של שלושה חודשים שירוצה בדרך של עבודות שירות.

מכתב האישום עולה כי בחודש דצמבר 2012, היה המתנדב מעורב במעצר של שני אזרחים. אחד העצורים נאזק בידי מאחורי גבו והוכנס לניידת. בשלב הזה התיישב המתנדב בניידת בסמוך לאזרח ותקף אותו מגבו, בעודו אזוק וללא כל צורך. בנוסף, במקרה אחר בינואר 2014, נעצר אזרח אחר שהיה חשווד בהתפרצות והובא לתחנת המשטרה. באותו מקרה התבקש המתנדב לחזור לתחנה על מנת לזהות את האזרח כמי שהיה מעורב בהתפרצות. לאחר הזיהוי, כתב המתנדב זכ"ד (זיכרון דברים) שקרי ממנו עולה כי היה מדובר בזיהוי ספונטני. על בסיס זכ"ד זה, בין היתר, הוגש כתב אישום נגד אותו אזרח והוא

נעצר עד תום ההליכים נגדו. כעבור מספר חודשים, הפרקליטים שטיפלו בתיק ראינו את המתנדב, ומשהבינו כי לא היה מדובר כלל ב"זיהוי ספונטני" שמשקלו הראייתי הוא רב, החליטו לחזור מכתב האישום שהוגש נגד האזרח.

בגזר הדין התייחס בית המשפט לחומרת המעשים בקבעו:

"עסקינן במתנדב שבשתי הזדמנויות שונות פעל באופן הסותר את ערכי משטרת ישראל. במיוחד חמורה בעיני עבירת השיבוש שעלולה הייתה להביא להרשעת חף מפשע וכפי שראינו הביאה בפועל למעצרו של אדם לתקופה ממושכת..."

[ת"פ 15-07-26018 מדינת ישראל נגד עידו מליק].

שוטר סיוור שנקרא לבית בו בוצעה קודם לכן פריצה, ניצל את ההזדמנות כדי לגנוב כסף

הנאשם, שוטר סיוור, אשר הגיע לבית מגורי המתלונן בעקבות דיווח על פריצה לביתו, גנב מהבית סכום של 8200 ש"ח אשר היו מונחים בתוך מעטפה. לאחר ששוטר הסיוור עזב את הבית, גילה המתלונן כי הכסף חסר במעטפה. בעקבות כך התקשרה אשתו למוקד 100, דיווחה על גניבת הכסף והסבירה כי היא חושדת בשוטר. היומנאית אשר קיבלה את הפנייה, התקשרה לשוטר הסיוור החשוד, הביאה לידיעתו את דבר התלונה נגדו ונועצה בו אם לדווח לגורם נוסף. השוטר הפציר ביומנאית שלא תעשה כן. בסמוך לאחר מכן חזר שוטר הסיוור אל דירתו של המתלונן, אמר לו כי הוא אינו אחראי לגניבת כספו ואף נתן לו את מספר הטלפון הנייד שלו. בין השניים התקיימו מספר שיחות טלפון ומפגשים נוספים, במהלכם הודה בסופו של דבר השוטר בנטילת כספו של המתלונן והבטיח לו כי יחזיר לו את כספו, אך לא עשה כן. בית המשפט המחוזי ירושלים (כבוד השופט רפי כרמל) הרשיע, במסגרת הסדר טיעון את שוטר הסיוור בעבירה של גניבה בידי עובד ציבור, ועמד על החומרה הנעוצה במעשיו, בשים לב לפגיעה הקשה אשר נגרמה לאמון הציבור במשטרת ישראל, בציינו:

"הנאשם מעל בתפקידו באופן בוטה וגס ופגע באמון הציבור במשטרה ובשוטרים אשר תפקידם להגן על הציבור. לא רק זאת, אלא לאחר שהנאשם נתפס בקלקלתו, הוא לא הודה מיד בטעותו ועד היום לא השיב את סכום הכסף שנגנב. התנהלות כזו, של איש משטרה, ראויה לענישה שיהא בה להרתיע אחרים מהתנהגות דומה ולשקף את חומרת מעשיו של הנאשם".

השוטר נדון לשישה חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות, פיצוי על סך 16,000 ש"ח למתלונן וקנס על סך 4,000 ש"ח לאוצר המדינה.

[ת"פ 15-12-10187 מדינת ישראל נ' סיימון פרידמן].

שוטר מתנדב ירה בניגוד להוראות הפתיחה באש לעבר חשוד וגרם למותו

מדובר בשוטר מתנדב, אשר השתתף בפעילות מבצעית שתכליתה איתור ולכידת שוהים בלתי חוקיים בתחומי המדינה. במסגרת פעילות זו, איתר השוטר את המנוח וניסה לעצרו. המנוח נס מפני השוטר, עלה על תלולית עפר והתכופף אל עבר הקרקע. השוטר, אשר חשד כי בכוונת המנוח להרים פסולת בנין מהקרקע ולהשליכה לעברו, שלף את האקדח שהיה ברשותו מכוח יורה לעבר מרכז גופו של המנוח. כתוצאה מהירי, נגרם מותו של המנוח. בית המשפט השלום כפר-סבא (כבוד השופט מיכאל קרשן), הרשיע את השוטר המתנדב במסגרת הסדר טיעון בעבירה של גרימת מוות ברשלנות. בפסק דינו, עמד בית המשפט על טיב רשלנותו של השוטר אשר בחר לירות אל עבר מרכז גופו של המנוח, כל זאת בניסיון שלא הצדיקו ירי קטלני מסוג זה בציינו:

"כתוצאה מהתנהגותו הבלתי סבירה של הנאשם קופדו חיי אדם. ברי כי אשמו של הנאשם אינו כאשמו של מי שקטל את זולתו מתוך מודעות, אך רשלנותו הייתה ברף גבוה גם בהתחשב בכך שפעל כך בזמן פעילות מבצעית בשטח. המשפט אינו מצפה מגורמים מבצעיים לבחון את האלטרנטיבות העומדות לרשותם כאילו ישבו במשרד. ועם זה, הוא מצפה מהם לפעול כפי שאומנו על מנת להקטין את הסיכון לפגיעה קטלנית, הכול בהתאם לנסיבות הקונקרטיים. הנאשם שלפני ירה במכוון למרכז גופו של אדם על מנת למנוע בעדו מלהרים פסולת בנין ולהשליכה לעברו. התנהגות כזו, שלא בוצעה במהלך קרב רווי סכנות אלא במסגרת פעילות מבצעית שגרתית, מהווה חריגה משמעותית מהוראות הפתיחה באש ועל כן עולה כדי רשלנות חמורה".

בית המשפט גזר את דינו של השוטר המתנדב לשבעה חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה ופיצוי על סך 100,000 ₪ למשפחת המנוח.

[ת"פ 64080-12-15 מדינת ישראל נ' ביבי רובי].

שוטר אשר סייע למקורביו שבצעו עבירות תנועה תמורת שוחד

מדובר בשוטר שקבל טובות הנאה חומריות ממקורבים ובתמורה סייע להם בביטול דו"חות תנועה ובאמצעים שונים נוספים, תוך שהוא מנצל לשם כך את מעמדו ואת תפקידו כאיש משטרה.

בית המשפט המחוזי בבאר-שבע (כבוד השופט אהרון משניות) הרשיע את השוטר במסגרת הסדר טיעון בעבירות של קבלת שוחד, הפרת אמונים וכן בעבירות נלוות נוספות, בציינו:

"כתב האישום מתאר סוגים שונים של טובות הנאה אותן קיבל הנאשם ממקורביו, כולל טלפונים ניידים, מכלי סולר, ארוחות, מזרנים, מחצלות, דשא סינטטי ועוד. בתמורה לטובות ההנאה הללו פעל הנאשם, בעצמו ובאמצעות אחרים, לסייע למקורביו כאשר עוכבו בחשד לביצוע עבירות תנועה, לרבות ביטול דוחות תנועה, ביטול שלילת רישיון נהיגה ומסירת מידע באשר למיקומן של ניידות הפרושות ברחבי הארץ...

במקרה שלפנינו, הפר הנאשם ברגל גסה את האמון שניתן בו בתפקיד החשוב שמילא, ובחר לנצל את מעמדו כשוטר האמון על אכיפת החוק על מנת להפר את החוק ולסייע לעוברי עבירה. אין מדובר במעידה חד פעמית, אלא בהתנהלות שיטתית של נטילת שוחד, תוך פגיעה קשה בערכים בסיסיים של יושר ואמינות, שהם נשמת אפה של משטרת ישראל שהנאשם נמנה עם המשרתים בה, בעת שביצע את העבירות שהורשע בהן".

בית המשפט גזר את דינו של השוטר לשמונה עשר חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס בסך 7000 ₪.

[ת"פ 18289-11-15 מדינת ישראל נ' תמים ואח'].

שוטר לבוש מדים וחמוש ברובה שדד במסגרת משמרת את כספו של בן מיעוטים

השוטר ושומר נוסף יצאו למשמרת כשהם לבושי במדי משטרה וחמושים בנשק. במהלך המשמרת, עצרו השניים את המתלונן, בן מיעוטים, אשר נחשד כי נהג ברכב גנוב, והשוטר ערך חיפוש על גופו, במהלכו מצא בכיס מכנסיו סכום של 6200 ₪ במזומן. השוטר דחף את המתלונן, הוציא מכיסו את הכסף ונטל אותו לרשותו. לאחר המעשה הזהיר השוטר את המתלונן לבל יספר על נטילת הכסף לאיש, שאם לא כן הוא "יחתוך אותו".

בהגיעם אל תחנת המשטרה, כתב השוטר דו"ח פעולה בו ציין כי תפס מהמתלונן בעת מעצרו כסף מזומן תוך שהוא נוקב בסכום נמוך משמעותית מזה שנתפס בפועל אותו הניח בשקית פיקדון משטרתית. סמוך לאחר מכן, פנה השוטר אל השוטר הנוסף שהיה עמו והציע לו לחלוק את הכסף הגנוב.

לבסוף, בעקבות חשד שעלה אצל שוטרי התחנה, בדבר גניבת כספו של המתלונן, החזיר השוטר את הכסף הגנוב למתלונן.

בית המשפט הרשיע את השוטר בציינו:

"הנאשם ניצל לרעה את מעמדו ותפקידו, כדי לשדוד קורבן מזדמן. במקום לפעול כנציג רשויות החוק, שתפקידו העיקרי לשמור על זכויות האזרח ושלמות רכושו, בחר לפגוע במתלונן כשהוא נוטל את כספו ומאיים עליו בבטנות, פעמיים, לבל יחשוף את המעשים.

הנאשם לא הסתפק בכך, אלא בחר להסוות את מעשיו בדרך של רישומים כוזבים בתחנת המשטרה - פעם בסמוך אחר נטילת הכספים, עת ציין כי נמצאו אצל המתלונן אלף ₪ בלבד, ופעם נוספת בעת שהחזיר את הכספים ואז ערך רישום "מתוקן" של הכספים שנתפסו, כשהחתיים את המתלונן על אותו טופס "מתוקן".

השוטר נדון לעונש של שנים עשר חודשי מאסר בפועל ומאסר מותנה.

[ת"פ 67425-11-16 מדינת ישראל נ' גדיר].

שוטר ביצע עבירות מין בנהגת אותה עיכב שלא כדין בשעת לילה ב'כביש בגין' בירושלים

במהלך משמרת ב'כביש בגין' בירושלים, עצר השוטר את רכבה של המתלוננת לבדיקה שגרתית. השוטר הורה למתלוננת להתלוצץ אליו לניידת לצורך תשאול והיא עשתה כהוראתו. לאחר ביצוע התשאול, הודיע השוטר למתלוננת כי בכונתו לערוך חיפוש על גופה וזאת בניגוד לדין ולהנהחיות המשטרה האוסרות על שוטר גבר לבצע חיפוש על גופה של אישה.

במהלך החיפוש, נגע השוטר בשדיה של המתלוננת מתחת לחזייתה וכן בישבנה, כל זאת חרף הפצרותיה של המתלוננת כי יחדל ממעשיו.

בית המשפט אשר הרשיע את השוטר, עמד על החומרה הרבה הנעוצה בהתנהגותו ועל עוצמת הפגיעה במתלוננת, בציינו:

"המתלוננת, אשר עוכבה לבדיקה שגרתית, מצאה עצמה קורבן לפגיעה מינית כשהיא ניצבת בודדה אל מול הנאשם והלה מאלץ אותה לאקטים משפילים שבסיבוב פניה לעבר הניידת, פשיטת סוודר מעל גופה והותרתה בלבוש חלקי בעודו מתבונן בחזה החשוף חלקית. חוסר האונים והקושי להתנגד לתוקף, המאפיינים חלק ממקרי הפגיעה המינית, קיבלו במקרה זה משנה-משקל נוכח חובתה של המתלוננת, כאזרחית, לציית להוראותיו של שוטר והאופן הבזוי בו ניצל הנאשם חובה זו לצרכיו המיניים... שילוב כל אלה מציב, לשיטתי, את המקרה ברף חומרה גבוה במנעד המעשים הנכללים בגדרי העבירה הנדונה. על העונש להוקיע מעשים אלה ולבטא את ההשפלה, העלבון, ההפתעה והכאב להם גרם הנאשם..."

במעשיו שבוצעו בהיותו שוטר במדים המייצג את משטרת ישראל, הוסיף ופגע במעמדה של המשטרה וכך גם בשלטון החוק. ביצוע עבירה על החוק, שימוש לרעה בסמכויות ובכוח, ופגיעה באזרחית תוך ניצול חובתה לציית לשוטר: כל אלה מערערים את תדמיתה של המשטרה בעיני הציבור כגוף האמון על אכיפת החוק ושמירה עליו, ועלולים להתפרש גם כגורמים מן התקפות המוסרית שבדרישה מן האזרח לציית להוראות המשטרה."

חרף אמירותיו אלה של בית-המשפט, הוא לא קבל את עמדתה העונשית המחמירה של מח"ש והסתפק בעונש מקל של חמישה חודשי מאסר בפועל בלבד, מאסר מותנה ופיצוי על סך 22,000 ₪ למתלוננת. מח"ש הגישה ערעור על קולת העונש (וכן הוגש ערעור שכנגד על ידי השוטר).

[ת"פ 15-10-31070 מדינת ישראל נ' מוחלס חטיב].

קצין מודיעין מפעיל סוכנים ביצע עבירות מין בסוכנת משטרתית שהיתה נתונה למרות

בין קצין המודיעין, המפעיל סוכני חרש, לבין אשה צעירה התפתחה מערכת יחסים בעלת אופי מיני, במהלכה החליטה האשה להתגייס למשטרה כסוכנת משטרתית. במהלך הפעלתה של הסוכנת נגד עבריינים ובמהלך ביצוע תפקידים משטרתיים נוספים, שימש קצין המודיעין כמפקדה הישיר של הסוכנת. למרות יחסי המרות, כפיפותה של הסוכנת לקצין המודיעין ותלותה בו, בפרט במסגרת הפעלתה והימצאותה ברמת סיכון משטרתית, וחרף העובדה כי במספר הזדמנויות שונות, הביעה הסוכנת את רצונה המפורש לחדול מהקשר המיני, ניצל קצין המודיעין בבטוחות את מעמדו ודרש את המשך הקשר, תוך שהבהיר לה כי התמסרותה תניב עבורה טובות הנאה מקצועיות וארגוניות, ואילו אם תדחה אותו - הדבר לא ייטיב עמה. בית המשפט אשר הרשיע את קצין המודיעין בדינו, עמד על חומרת התנהגותו בציינו:

"בענייננו, לעצם הקיום של יחסים רומנטיים במסגרת יחסי מרות, קרי: בהקשר של הסכמה פגומה... נתלווה חומרה מיוחדת בגלל ההיבט של ניצול מצוקתה של המתלוננת..."

כתב האיטום המתוקן מנוסח בלשון "הווה מתמשך". לאמור, אין מדובר על מעידה כזו או אחרת, אלא על שיטת פעולה, שבאמצעותה הנאשם ניצל לרעה הן את תלותה של המתלוננת בו והן את כוח משרתו; תוך פגימת ההסכמה החופשית של המתלוננת ליחסי המין עם הנאשם. חומרה נוספת מצטברת לענייננו בשל העובדה שאין מדובר בניצול מיני במסגרת יחסי מרות בארגון סתם, אלא בניצול מיני במסגרת יחסי מרות של קצין משטרה של שוטרת, תוך כדי העבודה המשטרתית, שהות במתקנים משטרתיים וניצול לרעה של סמכויות משטרתיות. מדובר בהשחתה של רשות אכיפת-חוק האמורה להיות מופת לקיום החוק, ובפגיעה חמורה בשירות הציבורי, מלבד הפגיעה הקשה במתלוננת."

בית המשפט גזר על קצין המודיעין עונש של 6 חודשי מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח [תפ"ח 15-09-4985 מדינת ישראל נ' סבג].

שוטר ביחידת התנועה של משטרת ישראל ביצע עבירות מין בנהג משאית שעיכב

השוטר, מתנדב ביחידת התנועה של משטרת ישראל, עצר נהג משאית בחשד לביצוע עבירת תנועה. השוטר ביקש מהנהג את רישיון הרכב ורישיון הנהיגה, ולאחר שאלה נמסרו לידי, הוא העבירם לידי שוטר נוסף שהיה עמו לצורך בדיקה בניידת. בשלב זה, ביקש השוטר מהנהג להתלות אליו אל החלק האחורי של המשאית. שם, נגע השוטר באיבר מינו של הנהג מעל לבגדיו, ללא הסכמתו. בתגובה, הוריד הנהג את ידו של השוטר והטיח בו: "מה אתה עושה?". השוטר סירב להשיב לנהג את רישיונו, אמר לו כי יתקשר אליו בהמשך והורה לו לעזוב את המקום.

בחלוף מספר דקות, התקשר השוטר לנהג וביקש להיפגש עמו, בגפן, על מנת להחזיר לו את רישיון הנהיגה. הנהג, אשר לא היה מעוניין להגיע בגפו לנקודת המפגש, הגיע למקום יחד עם חבריו. משהבחין השוטר בחבריו של הנהג, הוא ניסה

להתרחק, אך הנהג הלך בעקבותיו כדי להשיב לעצמו את רישיונו. בשלב זה, אחז השוטר בכתפו של הנהג, קרב אותו לעברו ושב ונגע באיבר מינו מעל לבגדיו, ללא הסכמתו. רק משעבר במקום רכב משטרתי, הוציא השוטר את רישיון הנהיגה של הנהג ומסר לו אותו. במהלך הימים שלאחר מכן, התקשר השוטר מספר רב של פעמים אל הנהג והפציר בו כי ייפגש עמו לצורך קיום מגע מיני, אך הנהג סרב.

בית המשפט השלום ירושלים (כבוד השופט אילן סלע) הרשיע, במסגרת הסדר טיעון את השוטר בעבירה של מעשה מגונה ושימוש לרעה בכוח המשרה, ועמד על החומרה הנעוצה במעשיו, בשים לב לפגיעה הקשה אשר נגרמה לנהג ולאמון הציבור במשטרת ישראל, בציינו:

"אין, ולא יכולה להיות מחלוקת, כי המעשים שביצע הנאשם הינן מעשים קשים ופוגעניים, שיש בהם כדי לפגוע בגופו של אדם, בכבודו הבסיסי ואף בחירותו. חומרה יתרה נודעת למעשים אלו, שעה שהם נעשו על ידי הנאשם במסגרת עבודתו כשוטר ותוך ניצול כוח המשרה, דבר שיש בו כדי להגדיל את הפגיעה במתלונן ובנוסף לפגוע באמון הציבור במשטרה וברשויות אכיפת החוק. אכן, הנאשם נגע במתלונן באיבר מינו מעל לבגדיו, אך אין להמעיט בחומרת המעשה והפגיעה במתלונן כתוצאה ממנו. מה גם שאין מדובר אך במעשה רגעי, אלא באירוע שנמשך זמן מה..."

השוטר נדון לשישה חודשי מאסר בפועל, פיצוי על סך 3,000 ₪ לנהג ומאסר מותנה.
[ת"פ 14-11-22147 מדינת ישראל נ' שמעון סעדה].

שוטר ששירת ביחידה מסווגת, חסר לעבריין נמלט מידע רגיש וסודי תמורת בצע כסף

שוטר ששירת ביחידה מסווגת ביותר, נחשף במסגרת תפקידו למידע רגיש וסודי במיוחד, אשר חתי מעט בלבד ידעו על קיומו. כמו כן, מתוקף תפקידו היה השוטר בעל נגישות למאגרי מידע, ובין היתר למאגרים המסווגים בסיווג "סודי ביותר". במהלך תפקידו, יצר השוטר קשר עם אזרח ישראלי, בעל עבר פלילי, אשר בעקבות כתב אישום שהוגש נגדו נמלט לאוקראינה, לבלי שוב. אותו אזרח נמלט, היה מושא לחקירה סמויה שנוהלה על ידי ימ"ר דרום אשר עניינה, חשד לעבירות הלבנת הון ועבירות נוספות ואשר חתי מעט במשטרה ידעו על קיומה. למרות חשאיות החקירה, נהג השוטר להעביר לידי האזרח מידע סודי, בעניינו ובעניינם של אחרים, לרבות על אודות החקירה הסמויה שנוהלה בעניינו, כל זאת תמורת בצע כסף.

בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט אלי אברבנאל) הרשיע את השוטר, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של קשירת קשר לשוחד, שיבוש מהלכי משפט, ובעבירות נוספות בקבעו:

"בהעברת מידע רגיש לעבריינים בעבור תמורה כספית, יש משום השחתה של מערכת אכיפת החוק. מדובר במעשים קלים לביצוע, אשר הרווח הכספי שבצדם גבוה, והנוק העלול להיגרם כתוצאה מהם לציבור רב. שיקולי הלימה והרתעת הרבים מחייבים להחמיר בדינם של המורשעים בעבירות אלה..."

הנאשם ראה בתפקידו בימ"ר נגב ובמידע הרגיש שבהישג ידו, הזדמנות להפקת רווח כספי. זמן לא רב לאחר שהבין זאת הוא החל לפעול באופן נמרץ כדי לממש פוטנציאל זה, תוך בגידה חמורה בארגון שאליו הוא משתייך, באמון שניתן בו ובאינטרס הציבורי. הוא גרם במעשיו נזק למשטרה ולציבור, ואלמלא פסקה פעילותו הוא עלול היה לגרום לנזק חמור בהרבה..."

בית המשפט גזר את דינו של השוטר לשלוש שנות מאסר בפועל ומאסר מותנה.

[ת"פ 16-12-57281 מדינת ישראל נ' דניס קורובקוב]

בג"צ הורה לשר לביטחון פנים ולמפכ"ל המשטרה לקבל החלטה חדשה לגבי עתידו של ראש להב 433, אשר ראיות

שנאספו בחקירת מח"ש לא נשקלו על ידם די הצורך במסגרת החלטה להחזירו לתפקידו בתום החקירה

בחודש נובמבר 2015 התקבל במח"ש מידע אודות חשד לביצוע עבירות של הטרדה מינית וניסיון למעשה מגונה מצד קצין בכיר (בדרגת ניצב), ששירת בעת הרלוונטית כר"ט מודיעין, כלפי קצינה בחטיבת המודיעין.

נוכח האמור, זומנה הקצינה לחקירה במח"ש ומסרה עדות בדבר אירועים שהתרחשו בשנים 2010-2011, אשר כללו מספר מקרים בהם הפנה כלפיה הקצין הבכיר אמירות מיניות. בנוסף, העידה הקצינה כי בשנת 2011, כשיצאה מאירוע חברתי שערכה המשטרה בהר חוצבים שבירושלים, רדף אחריה הקצין הבכיר, אחז בה, קירב אותה אליו וניסה לנשקה, אולם היא הדפה אותו והצליחה להימלט מאחזותו. נוכח הדברים שמסרה הקצינה בחקירתה, נחקר הניצב בחשד לעבירה של ניסיון למעשה מגונה בכוח ולעבירות של הטרדה מינית.

על מנת להסיר חשש ראשוני שעלה שמא מדובר בתלונה מגמתית או נקמנית, בוצעה חקירת מעטפת רחבה ונחקרו עדים רבים, אשר חלקם היו עדים לאירועים עצמם וחזו או שמעו בחושיהם דברים שהתרחשו. הקצינה אף נבדקה בפולגרף ע"י הבודק המקצועי הנותן שירותי בדיקה למשרד המשפטים ולמח"ש - ויצאה דוברת אמת. בנסיבות הענין, בין היתר עקב חשד שהקצין הבכיר היה בגילופין בעת הארוע, הוחלט להימנע מבדיקתו בפולגרף ולא ניתן משקל של ממש לבדיקה פרטית שביצע.

עם סיום החקירה בעניין תלונת הקצינה, הועברו החומרים שנאספו בה והמלצות מח"ש לגורמים המוסמכים בפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה (דאז), כמו גם למחלקת משמעת במשטרה. מסקנת מח"ש היתה שמדובר בתיק שיש בו סיכוי סביר להרשעת הקצין ושקיים ענין ציבורי בבירור האמת בפרשה, והמלצתה היתה לזמן את הקצין הבכיר לשימוע טרם הגשת כתב אישום, על מנת לאפשר לו להשמיע טיעוניו בטרם יוחלט על הגשת כתב אישום נגדו.

לאחר שקילת ממצאי החקירה כמו גם המלצת מח"ש, ובתום דיונים בנושא, החליט היועץ המשפטי לממשלה דאז (יהודה ויינשטיין) במסגרת סמכותו, לדחות את המלצת מח"ש, לסגור את התיק הפלילי נגד הקצין הבכיר, ולאור התיישנות העבירות - ככל שהן נבחנות במישור המשמעת, להבדיל מהפלילי - להעביר את חומר הראיות לשקילת מפכ"ל המשטרה, שנכנס זמן קצר קודם לכן לתפקידו. מספר ימים לאחר מכן, החליט המפכ"ל להשיב את הקצין הבכיר לתפקידו. בעקבות החלטה זו, עתרה הקצינה לבג"צ וטענה לאי סבירות קיצונית של ההחלטה.

שופטי בג"צ ניתחו את חומר הראיות בתיק ומצאו כי קיימת תשתית ראייתית לתלונה, אשר לא ניתנה עליה הדעת בהחלטת המפכ"ל. על רקע קביעות אלה, ולאחר ניתוח חומר הראיות, קבל בית המשפט העליון את עתירת הקצינה הנפגעת בקבעו כי - "לאחר בחינה, לגבי חלק מהאירועים המתוארים בתלונתה של העותרת, ובפרט בנוגע לאירוע הר חוצבים, מצאתי כי החלטת המפכ"ל שלא לנקוט צעד כלשהו נגד רישמן, לצד קיום הראיון, שבו צוין כאמור כי 'לא נמצאה תשתית לחשדות' שבהם הוא נחקר, אינה נותנת ביטוי הולם למכלול הנתונים הרלוונטיים, לרבות נתונים משמעותיים בחומר החקירה, שלא זכו להתייחסות מספקת."

לפיכך הורה בג"צ על קבלת החלטה מחודשת בענין, וזו צפויה להתקבל במועד קרוב.

[בג"צ 3884/16 פלונית נ' השר לביטחון פנים ואח']

שוטר מתנדב תקף אזרח כבול בניידת וערך מזכר זיהוי שקרי על בסיסו הוגש כתב אישום נגד האזרח, שאף נעצר עד

תום ההליכים נגדו

מדובר בשוטר מתנדב, אשר השתתף בפעילות מבצעית, במסגרתה נעצר אזרח בחשד לפריצה לבית מגורים, החזקת אמל"ח ורכוש גנוב. העצור נאזק בידיו מאחורי גבו והוכנס למושב האחורי בניידת משטרה. בשלב מסוים, נכנס השוטר לניידת והתיישב על יד העצור במושב האחורי, שם תקף את העצור בגבו שלא לצורך, ולמרות שכבר היה אזוק בידיו. באירוע אחר, במהלך פעולת בילוש בה נטל חלק גם השוטר, נעצר אזרח בגין חשד לביצוע עבירה של ניסיון פריצה לרכב. החשוד בפריצה הובא לתחנת המשטרה כאשר בהמשך, שב גם השוטר המתנדב לתחנה, שם ערך מזכר שקרי לפיו זיהה את החשוד "זיהוי ספונטני", כאשר לא כך ארע במציאות. על בסיס ראיית הזיהוי הכוזבת, הוגש נגד החשוד כתב אישום והוא נעצר עד תום ההליכים נגדו.

מספר חודשים לאחר האירוע, יצר הפרקליט המטפל בתיק קשר עם השוטר במסגרת הכנתו לעדות, אז התברר כי השוטר לא הגיע באקראי לתחנה אלא נקרא לשם על ידי מפקדו, אשר מסר לו כי החשוד בפריצה עצור בתחנה. לאחר שהתברר כי מדובר בזיהוי "מוזמן" כוזב, שוחרר החשוד ממעצר ומקץ זמן מה חזרה בה המדינה מכתב האישום שהוגש נגדו. בית המשפט השלום כפר-סבא (כבוד השופט מיכאל קרשן), הרשיע את השוטר במסגרת הסדר טיעון בעבירות של תקיפה סתם ושיבוש מהלכי משפט וגזר עליו שלושה חודשי מאסר בפועל, לריצוי בעבודות שירות.

ערעורו של השוטר המתנדב על חומרת עונשו נדחה על ידי בית המשפט המחוזי, תוך שנקבע:

"אנו תמימי דעים עם בית המשפט קמא כי ביטול ההרשעה במקרה זה "אינה מתקבלת על הדעת". המערער הורשע בשני אישומים כאשר פעל באופן הסותר את ערכי המשטרה... (ו)ביצע את העבירות במסגרת תפקידו כמתנדב במשטרה. כל אחד מהמעשים חמור בפני עצמו...

משנה חומרה יש לייחס לאישום השני, כאשר כתוצאה ממעשיו של המערער נעצר אדם וישב בכלא, ויכול היה להביא להרשעתו. האינטרס הציבורי אינו יכול להכיל התחשבות כלפי עבירה כזו, גם אם המערער נטל אחריות על מעשיו והביע חרטה עליהם."

[ת"פ 9-15-07-26018 מדינת ישראל נ' עידו מליק;

עפ"ג 17-02-51977 עידו מליק נ' מדינת ישראל].

שוטרים גנבו אמצעי לחימה שהגיעו לידיהם מתוקף תפקידם וביצעו בהם עבירות שונות

שוטר בבסיס מכבים של משמר הגבול, גנב יחד עם אחרים מספר כלי נשק - לרבות נשק התקפי - מהארוניות בבסיס והעבירם לאחיו, נאשמים אף הם, אשר אחד מהם שירת אף הוא כשוטר ביחידת המקומות הקדושים בירושלים. האחים הובילו את כלי הנשק למקום מסתור בצפון הארץ המרוחק ממקום מגוריהם.

כמו כן, לאורך תקופה ממושכת החזיקו האחים בבית ובחצר, במקומות מסתור שונים, מצבור של כלי נשק ואמצעי לחימה, בחלקם אף ביצעו עסקאות ושימושים שונים.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כבוד השופטת דנה מרשק מרום) הרשיע את השוטרים האחים, בעבירות נשק שונות, תוך שעמד על החומרה הנעוצה במעשיהם:

"מדובר בשלושה אחים, אשר בעת שאמורים היו לשרת את המדינה, ושירתו בתפקידים שבבסיסם אמון לטובת המדינה, ביצעו עבירות בנשק תוך סיכון הציבור, בהיקפים עצומים. חומרת העבירות באה לידי ביטוי בעיקר בעונש

המאסר הממושך, אך המידתי בנסיבות, אשר יושת על הנאשם 1, אשר אין מחלוקת כי היה הרוח החיה בפרשה."

בית המשפט גזר על השוטר אשר גנב את אמצעי הלחימה וסחר בו מאסר בפועל בן 9.5 שנים, השוטר הנוסף נדון למאסר בן 30 חודשים בפועל והאח השלישי נדון למאסר בפועל בן 36 חודשים.